

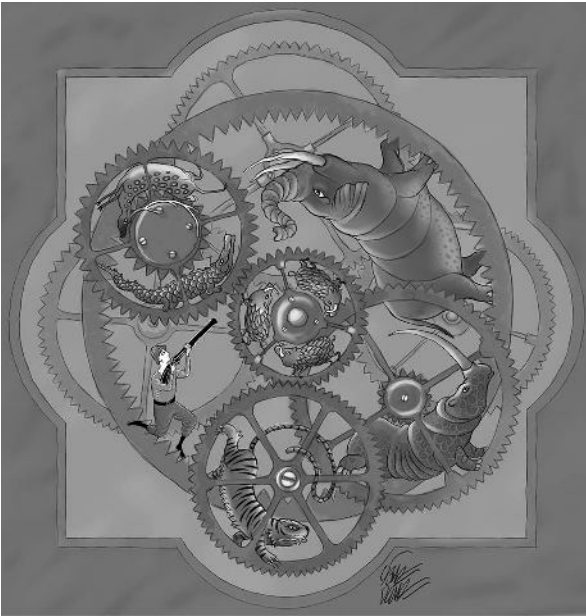
CAZKEDİSİ

sayı 17

Nisan ayı, kuşların uçmayı öğrendiği, kedilerin kanatlandığı, şiir çocuklarının emeklemeye başladığı, ölümlerin yasaklandığı, kitap kokusunun direndiği, papatyaların kayaları deldiği, şiirin ve ritmin sokaklara çıktığı, **CazKedisi**'nin **Tuyap-İzmir**'de dünyaya gözlerini aşkla açtığı zamanın sevgili dilimi.

Kocaman amcaların, küçücük **CazKedisi**'ni görmezden geldiği -iyi ki de öyle olduğu-, onlara rağmen 17 kez gözlerini açtığı güzelim adı.

Seni gözlerinin sevgili özgürlüğünden, kedisinden, cazından, şiirinden ve aşkından öperim.

desen: oğuz demir

- süreyya berfe
- tamer gülbek
- salih bolat
- devrim dikkaya
- betül dünder
- dilek değerli
- gültekin emre
- cem uzungüneş
- ecem canıdar
- ayşe özgür aydoğan
- emre gürkan kanmaz
- m. mahzun doğan
- nurgül ulu
- ersan erçelik
- erkan karakiraz
- fergun özelli
- oğuz demir
- mehmet selçuk
- fuat eren
- vahdettin yılmaz
- ümit tunçağ
- aysar küçükyumuk
- engin özmen
- ismail döver
- m. özgür mutlu
- m. mazhar alphan
- wislawa szymborska
- ozan çororo

Dünya Şiir Günü Bildirisi, 2019

süreyya berfe

Süreyya Berfe'nin kaleminden:

Aklıma gelmezdi
Şiir Günü göreceğim.
Şiir Günü Bildirisi yazacağım hiç gelmezdi.
Oldu.
Şiir böyle bir bela işte,
insanın başına geliverir.
Yorgo Seferis, Saint John Perse, Turgut Uyar
sanki hiç yaşamadılar,
hiç şiir yazmadılar.
Başkaları da var tabii..
Ne mutlu bana PEN'den ödül aldım.
Her zaman genç olmaya çalışacağım.
"Gümüş koktu azalan sigaralar
bana bir yolculuk ısmarla."
Yeryüzünde şiirden başka yalnız var mıdır acaba?
İstedığınız kadar dünyada da kainatta
da şiir günü yapalım
yalnızlığını gideremeyiz.
Belki de ne kadar şair varsa o kadar şiir vardır.
Dünya Şiir Günü'nüz kutlu olsun...

tamer gülbek

Çalınan Bisiklet

Çocuk gibi kızmak
Bütün benliğimle:
Özlediğim bir duygu bu

Çocuk gibi utanmak da

Çocuktum
Yazları bindiğim
Sarı bir bisikletim vardı

Bir gün çalındı evin önünden

Polis devreye girince
Mülkiyetin nasıl bir şey olduğunu
Daha iyi anladım o gün

Babam ve polisler
Bir seferberlik başlattılar
Ve sonunda bulundu
Sarı bisikletim

Bisikleti teşhis için
Beni de aldılar yanlarına

Duvarına dayalı duruyordu
Çok yoksul bir gecekondunun

Nasıl pür bir neşe duyuyorsam
Saçlarımda rüzgâr, burnumda deniz
Binerken sarı bisikletime

Öyle pür bir utanç duymuştum
O duvara yaslı gördüğümde onu.

“1980 kuşağı” kuşak mı?

Bazı üniversite hocaları ya da şiir yazar arkadaşlar, 1980'den birkaç yıl önce ve sonra şiir yayımlamaya başlayan şairleri "1980 Kuşağı" olarak adlandırıyorlar ve bu konuda makaleler yayınlıyorlar. Bilemiyorum, belki de ben şiirin içinden baktığımdan şiirle ilgili genel gelişmeleri göremiyorum ama demek bu arkadaşlar görebiliyorlar ve kavramlaştırabiliyorlar. İnternette rastladığım ve "Sedat Töztekkeli" adıyla yayınlanmış bu konudaki bir makalede "1980 Kuşağı Türk Şiirinin Genel Özellikleri" belirtilirken, şiir ile ilgisi olmayan, son derece yanlış ve zaman zaman haksız olan aşağıdaki konular da belirtiliyor:

- Medya şiir üretimine ve sunumuna katkı yapmıştır.
- Şiir popüler kültürün parçası haline gelmiştir.
- Şiir klipleri, şiir kasetleri ve CD/ DVD'leri yapma ve bunları medyada tanıtma modası doğmuştur.
- Medyada, yeni çıkan şiir kitapları tanıtılmakta ve kitapları daha çok satmanın yolları aranmaktadır.
- Sansasyonel çıkışlarla gazete sayfalarını günlerce meşgul eden şairler dikkati çekmektedir.
- Şiire şiir dışında bir ödev yüklenmemiştir.
- Şiir politikadan, ideolojiden, mesajdan soyutlanarak kendi içine yönelmiştir.
- Şiir, düz yazıya yaklaşmıştır.
- Kapalı ve yoruma açık bir anlatım yeğlenmiştir.
- İkinci Yeni şiirine özgü uzak çağrışımlara yeniden yönelme gözlenmiştir.

Yazar, 1980 Kuşağı şiirini şu şekilde kategorize ediyor:

İmge Şiiri, Anlatımcı Şiir, Folklorik/Mitolojik Şiir, Mistik/Metafizik Şiir, Gelenekselci Şiir, Toplumcu Şiir, ve Yenibütün, Beatnik/Marjinalci Şiir, Yeni Garipçi Şiir.

Şimdi şu soruyu sorma hakkım var: Bir dönemde yazılmış bir şiiri on başlık altında kategorize edebiliyorsanız, bu nasıl "1980 Kuşağı" oluyor?

Kendi adıma konuşmam gerekirse, bu kuşağın içinde sayılan şiirim, "toplumcu şiir" başlığı altında değerlendiriliyor. Oysa "imge", benim şiirlerimin genel özelliğidir. Şiirler kategori altında ayrıştırılırken, birbiriyle ilgisiz ölçütler temel alınıyor: Estetik, sosyolojik, ideolojik ölçütler karışık olarak kullanılıyor. Oysa, örneğin benim şiirim ideolojik olarak "toplumcu" olduğu söylenebilir ama estetik olarak "imge şiiri" olduğu söylenebilir. Üstelik makale çelişkilerle dolu. Örneğin, 1980 Kuşağı şiirinin özellikleri belirtilirken, bir yandan "şiire şiir dışında bir ödev yüklenmemiştir" ve "şiir politikadan, ideolojiden, mesajdan soyutlanarak kendi içine yönelmiştir" deniliyor; bir yandan da örneğin benim şiirim "toplumcu şiir" başlığı altında belirtiliyor. "Toplumcu Şiir" nedir? Şiiri ideolojiden soyutlamayan şiirdir, öyle değil mi?

Şu da var: Belirtildiği gibi bu dönemde şiir düzyazıya yaklaşmamış, şiiri düzyazıdan uzaklaştıran şiir asıl bu dönemde yazılmıştır. Şu konuyla kanştırılmamalıdır: Şiirimizde çok fazla denenmemiş olan "düzyazı şiir (poésie en prose)" in bu dönemde daha çok yazılması şiirimize getirilmiş bir olanak olarak görülmelidir.

Geriye ne kalıyor: Şiir yazar belli yaş aralığındaki insanları "kuşak" gibi bir zorlama sınıflamaya katmak. Bu da gerekli mi? Hani "1940 Kuşağı Şairleri" var. Ama bu şairlerin estetik ve ideolojik ortak özelliği var: Nazım Hikmet estetiği ve sosyalizm. Oysa 1980 Kuşağı için herhangi bir homojen özellikten söz edemeyeceğimizi yazar da kanıtıyor.

Asıl tehlikeli olan şey, bu konuda yapılan akademik çalışmaların, ders kitaplarına da yansımaları ve yanlış, haksız ve gerçek olmayan bir "tarihselleştirmenin" kalıcı biçime gelmesi.

devrim dikkaya

nuri bilge ceylan sinemasında müzik dinlemek

CazKedisi sadece caz değil sinemadan, özellikle de sinema müziklerinden oldukça hoşlanmakta. Bu sayımızda ele aldığı konuları ve oyuncu yönetimi ile sadece ülkemizde değil, yurt dışında da saygı gören Altın Palmiye'li yönetmenimiz Nuri Bilge Ceylan'ın film müziklerine odaklanacağız.

Ceylan filmlerine özel olarak müzik üretmeyen yönetmenlerden, dahası filmlerdeki dramatik etkiyi artırmak amacıyla müzikten destek alınmasını yadırgamakta ve tercih etmemekte:

"Sinemada müzik kullanımını sevmiyorum, bana çok gereksiz geliyor; bir şeyi sinemasal yöntemlerle ifade edemiyorsanız ona vurgu yapması için müzikten faydalanıyorsunuz. Tamamen karşı değilim ama elimden geldiği kadar kullanmamaya çalışıyorum. Kurgu aşamasında birçok müzik çeşidi deniyorum ama nihayetinde hiçbirini kullanmamaya karar veriyorum. Ayrıca benim için sinemadaki en güzel ses ortam sesidir, o yüzden müzik yerine ortam sesi kullanmayı tercih ediyorum zira müzik pek çok şeye zarar veriyor."

Yine de 1995 yılında Cannes Film Festivali'nde kısa film yarışmasına kabul edilerek isminin duyulmasına neden olan ilk filmi Koza'dan (20 dakikalık kısa film),son filmi

"Ahlat Ağacı"na kadar tüm filmleri için gerek doğalses gerekse müzik seçiminde titizlik gösterdiği hissedilmekte.

NBC'nin (Nuri Bilge Ceylan) ilk çalışması olan kısa filmi Koza'da bolca doğal ses yanında rus besteci "Vyacheslav Artyomov"un bestesi duyulmakta... Günümüzün yaşayan en önemli rus bestecilerinden olan sanatçı bugün hala eser üretmekte. Depresif ve melankolik melodiler ustası Vyacheslav Artyomov'un bestesi "Yeniden birlikte yaşamayı deneyen ama başaramayan yaşlı bir çiftin hikayesi." olan Koza'nın atmosferine oldukça uygun düşmekte.

Ceylan'ın ilk uzun metrajlı filmi "Kasaba"da (1998) ise belki de filmi serüvenindeki tek özgün müziği duyarız... "Kara Ali" olarak da bilinen klarnet ustası Ali Kayacı'nın taksimi yani doğaçlaması filmin karanlık ve aydınlık atmosferini ustalıklı yansıtır.

Taşra Üçlemesi olarak da bilinen ilk üç uzun metrajlı filmi oluşturan "Mayıs Sıkıntısı'nda J.S.Bach, Handel ve Schubert gibi önemli besteciler, "Uzak"ta ise Mozart'ın 364 kohel sayılı eseri kullanılmakta.

"..Aslında klasik müzik kullanıp kullanmamakta biraz tereddütüm vardı, Kasaba'da yerli müzik kullanmış ve sevmiştim de sonuçta, fakat Mayıs Sıkıntısı'nda müziğin biraz yabancılaştırıcı bir etkisi olsun istedim, o

yerelliği daha uluslararası bir müzikle ilişkilendirmek istedim. Aslında, başlangıçta hiç müzik kullanmak istemiyordum, fakat montajdan sonra dayanamadım galiba. Ama en azından şuna dikkat ettim: Belli bir duyguyu arttırmak için kullanmamaya çalıştım müziği, yani bir kahramanın duygusunu anlatmak ya da o duyguyu yoğunlaştırmak adına kullanmadım, ilgisiz sahnelere koymaya çalıştım. Bu, suçluluk duygumu biraz azalttı."

NBC'nin eşi Ebru Ceylan'la birlikte oynadığı ve üçlemesi ardından sinemasında bir kırılma noktası olan "İklimler" sadece dijital kamerayla çekilmiş olağanüstü görüntüleri yanında Domenico Scarlatti'nin "Piano Sonata in F minor, K. 466" ve Ludwig van Beethoven "Für Elise" adlı muhteşem eserleri ile de öne çıkmakta.

Amatör oyuncuların profesyonel oyunculara olan evriminde NBC'nin filmografisinde önemli bir kilometre taşı olan ve Cannes Film Festivali'nde kendisine en iyi yönetmen ödülü getiren 2008 yapımı "Üç Maymun"da ise sadece ortam sesleri kullanırken tümüyle İstanbul'un depresif mekanlarında geçen film boyunca sadece Yıldız Tilbe'nin cep telefonundan çalan şarkısını duyarız.

NBC, Ercan Kesal'ın gerçek yaşam öyküsünden bir anıyı ve Cehov'un iki öyküsünden senaryolaştırılan "Bir Zamanlar Anadolu"da ise bozkırın atmosferini Neşet Ertaş'ın "Allı Turnam" türküsü ile göstermeyi tercih eder.

Saygın yönetmenimize "Altın Palmiye" kazandıran "Kış Uykusu" adlı filmiyle Ceylan'ın yeniden klasik müziğe yöneldiğini görmekteyiz.

"Bir kere çok acı buluyorum Bach'ın müziğini, ayrıca melodik olarak çok zengin geliyor... Bilmiyorum, direkt içime işleyen bir

müzik; barok müziği çok severim zaten. Aslında Bach'ın koral eserlerini daha çok seviyorum. Kantatlarını, oratoryolarını filan, ama tabii o kadar fazla olurdu, bir hristiyan duygusu gelsin istemedim. Bir tek klavsen kullandım Bach'tan, hatta onun piyano versiyonunu mu kullansam diye düşünmedim değil, çünkü klavsenin de biraz kilise çağrıştıran bir yönü var, o yüzden biraz kararsız kaldım, ama sonunda klavseni tercih ettim."

Franz Schubert'in "Sonata in A major D959 - Andantino"sunu ve Luciano Michelini'nin "Desolation" adlı bestelerinin kullandığı film çoklu karakterlerinin türlü duygularını Kapadokya'nın muhteşem görüntüleri eşliğinde içimize işlemesini kolaylaştırmakta.

Nuri Bilge Ceylan'ın merakla beklenen, Cannes Film Festivali'nde dakikalarca ayakta alkışlanan ama ödül kazanamayan filmi "Ahlat Ağacı"nda ise Johann Sebastian Bach'ın "Passacaglia and Fugue in C minor, BWV 582" sayılı eseri kullanılmakta.

"...Bir de şöyle bir şey var: Üçüncü dünya ülkelerine kendi yerel müziklerini kullanmaları yönünde bir dayatma söz konusu. Hem Batı'dan böyle bir dayatma var, hem de bu ülkeler bunu benimsemiş görünüyor. Ama kendileri dünyanın neresinden müzik kullanırlarsa kullansınlar, kimse eleştirmiyor. Tarkovski Japon müziği de kullanıyor, Bach da kullanıyor, onların eserlerinden film yapıyor, ama bunu bir Türk yaptığı zaman sanki Türk müziği kullanması gerekiyormuş gibi bir dayatma var. Dolayısıyla, Bach'ı biraz da bu duruma bir tepki olarak kullanmış olabilirim. Klasik müzik bana herkesin malı gibi geliyor, bütün insanlığa ait bir şey."

Her filmi sadece ülkemiz sinefilleri tarafından değil dünya sinemaseverleri tarafından merakla beklenen değerli yönetmenimiz Nuri Bilge Ceylan'a saygılarımızla...

geometrisiz bir yokedişin yeniliği

betül dünder

Beni bu geometrinin dışında bırakan bir şeyler olmalı
imkansız bunun için var
ve o
insan olmanın ve aşkın tekrarı
değişmeyen bir bilinç yolculuğu
elimin altında değil gözümün önünde değil
yok onun bir kara parçası bende duran parçası
her an herkes olabilir
herkes o laa laaa

çünkü;

o bir lirik bir yağmacı
sürekli seyahatte
hiç toplamıyor öte beriyi/dağınık o
baştan başa sarsıyor redd-i miras 1950'ler belki
çoğu Balkan -bu kadar uzun boylu olmalı mıydı
o empresyonistleri beğeniyor sürekli bir göl
ama beni seviyor beni seviyor

dünya kadar insan
bir müjdeli haber en çok gellll sesi
benim arşivim alt kat en alt kat
o ev bu yamaç raylar sonunda genç ölen bir arkadaş
çok soru soruyor -ben galerilere satıyorum onu
geçişken ayrıca, ama hayır saydam değil -dayanamam buna
o beni yakından seviyor çok yakından

sen en iyisi gece gel gündüz hep kedilerin mahalle
eskiden kalma bir defter tutulmuyor elle
o melekleri de seviyor ama inanmıyor onlara
bir mekansız Z lerin kovaladığı yeni bir başlangıç
imkansız bir görev aslında
dans edebiliyor vaad edebiliyor
çocuklarla oynuyor bazen şiir okuyor uykularına
çıkamaz evden ama miskin de değil
-ben Gobi Çölü'nde çadır kuracağım oysa
astigmat dünyayı benim gibi göremeyecek asla
o laa laaa
o laa laaa

problemlerini biliyor yeni dünyanın
buzullar eridikçe avucuma döküyor kendini
kesinlikle anti-kapitalist
kendi başına bir çözüm üstelik
Hegel'i ve baykuşu aynı cümlede kullanabilir
çok kurcalamayın toprakla arası iyi işte
o gecenin dibi sabahın erkencisi -ne iyi uyanması böyle

imkansız güzel sözcük
imkansız bir ailenin dağılması -üzülecek ne var allaşkına
imkansız bir plato bir dağ üzerine çok yağmur
imkansız yaşlı bir ağaç
imkansız bir aşk

yok edişin yeniliği ellerinde
hiç tereddütsüz gidebilir ötelere

kırılır mı ruhum
daha neler canı cehenneme

benim ruhum yok
benim ruhum yok

o laa laaa
laa laaa

yangın dilek değerli

İçinde balıklarla oyalanan
bir göl kadar sakin
uzun susan bir dildim
yüzünü görmediğim rüzgârla
düştüm büyük bir yangına
sürüklendim yaprakların peşinde
devirdim kum dağlarını ve harabeleri.

Yanardağ ağızıydı indiğim
biriken lavları boşaltmaya
savurdu bir el beni külden bir odaya
elinde titreyen bir mumla
belki de parmaklarıydı yanan
karanlığın aynasında gördüm
gözlerinde açan ateş çiçeklerini
bir kamaşmaydı gözlerimi kapatan.

Dalları yeri öptü öpecek bir ağaçtı kalbim
ama kökleri çelikten
rüzgârım söndürüyordu volkanı
su şarkıları söyleyerek.

Göl soyundu kirlerini
gitti bir kuyuya sığıdı
biliyordum ormanı kesilen bir ruhun
serinlik arayışı boşunaydı
kesip attım dilimi o kuyuya

gültekin emre

sina akyol, nesrin kültür ve erol özyiğit'ten ortak bir şiir kitabı: "binbir hece masalları"

Gültekin Emre: Niçin masal ve niçin "binbir hece masalları"?

Sina Akyol: Nesrin Kültür bir P.Ü.M.'dür (Proje Üretim Merkezi). "Binbir Gece Masalları'ndan hareketle Binbir Hece Masalları yazalım mı?" diye sormuştu. Ben de, Erol Özyiğit de ânında "Hay hay" dedik. Bu soru esas olarak Nesrin Kültür tarafından cevaplanmalı.

Nesrin Kültür: Yıllarca reklamcılık yapınca insan, önünde sonunda sözcükleri deforme ederek çalışmaya alışıyor. Hele de şiirle haşır neşirsenez... Binbir Gece'den, Binbir Hece'ye ulaşmak zor değil. Haiku ölçülü bir şiir türü olduğu için, binbir heceyi de tutturabilmek mümkündür. İşin masal kısmına gelince, hayat öyle ağır bir gerçeklik ki, masal ondan iyidir dedim. Hayatı masalla şiir arasında bir yerde hissetmek hepimize daha iyi gelmez mi?

Erol Özyiğit: Masal ve haikunun aynı hecelerden seslenmesini istedik belki de... Nesrin'in dediği gibi, hayat bazen öyle ağır gerçeklerle çıkıyor ki karşımıza, masallara sığınmak istiyoruz.

Gültekin Emre: Niçin şair adları yok?

Sina Akyol: Rengalardaki adlar -genellikle- gizlenir bilgisinden ve geleneğinden dolayı...

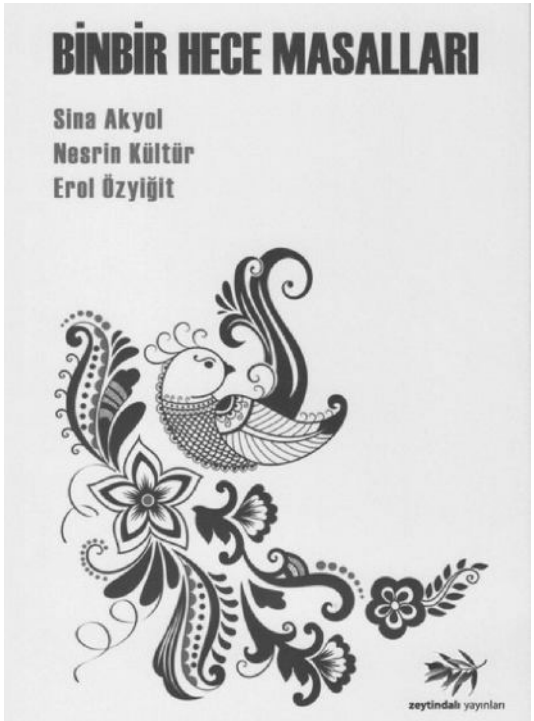
Nesrin Kültür: Sina'nın dediğine ek: Bence böyle daha iyi. Ayrıca, ben okur olsam, kim hangisini yazmış diye bulmaya çalışarak hayli güzel vakit geçirirdim.

Erol Özyiğit: Bu yapılması gereken bir durumdu, ama bunun da ötesinde, birbirimiz gibi yazmaya çalıştık. Kendi şiirlerimizi de bizzat yazarak... Hangi haikunun hangimize ait olduğu kolay kolay tahmin edilmesin istedik.

Gültekin Emre: Niçin renga?

Sina Akyol: Evet, öncelikle bir renga yazdık. Bir zincir şiir yani.

İleride (yakın dönemdeki ileride) yazacağınız şiirin nasıl bir şiir olacağını, o şiiri henüz yazmadığınız için, bilemezsiniz. Ama o şiiri siz yazacağınız için, nasıl bir şiir olacağını ya da olmayacağını -aşağı yukarı- tahmin edebilirsiniz. Öyleyse bir 'sürpriz' pek de söz konusu değildir.

Ne var ki rengadaki durum farklıdır. Sizden önce yazılmış bir şiire devam edeceksinizdir ve o şiir sizin dışınızdaki bir kişi tarafından yazılmıştır. Dolayısıyla sizin yazacağınız 'devam şiiri' başlı başına bir 'sürpriz' olabilir ve bu olasılık hayli kuvvetlidir. "Sürpriz"den kastım, hiç de hesapta olmayan bir şiiri yazmak durumunda kalabilmeniz olasılığıdır. Bu "hesapta olmayan şiir", sizin şiirinizi açabilecek, farklı yerlere gitmenizi/ulaşmanızı sağlayabilecektir. Bir bakıma 'sıkı bir antrenman'dır renga yazmak.

Birbirlerinin zıddı şiirler yazmayan - özellikle genç- şairlere tavsiye ederim.

Nesrin Kültür: Dostlarla yazmak keyifli olduğu ve birbirimizi açmak, dahi aşmak için.

Erol Özyiğit: Sina Akyol ve Nesrin Kültür şiirlerini hayranlıkla okuduğum iki ustamdır. Onlarla bu ortak kitapta buluşma fikri ortaya atıldığı zaman, hiç düşünmeden kabul ettim; çünkü ben onların yarım kalan dizelerini tamamlayacaktım, onlar da benim yarım kalan dizelerimi tamamlayacaklardı, daha ne olsun? Heceler tamamladıktan sonra da bizi heyecanlandıran bir kitap çıktı ortaya. Dilerim devamı da gelir.

Gültekin Emre: Niçin haiku?

Sina Akyol: "Gemliğe doğru/ Denizi göreceksin/ Sakın şaşırma." Orhan Veli'nin bu

üç satırlık şiirinin Türkçenin ilk haikusu olduğu iddia edilir. Sahiden de haiku mudur bu şiir, değildir. Üç satırlık bir şiirin haiku olarak adlandırılabilmesi için satırların sırasıyla 5-7-5'er heceden ya da şiirin toplam 17 heceden oluşması yetmez. O şiirin haiku olabilmesi için mevsim izleğinin, kesme işaretinin olması, bu işaretlerle birlikte konunun bir başka yöne evrilmesi gerekir. Bu olmazsa olmazların dışında daha başka kuralları da vardır haikunun.

Gerek Orhan Veli'nin söz konusu şiirinde, gerekse Binbir Hece Masalları'ndaki şiirlerde bu kuralların tümüne yer verilmediğini söylemeliyim. Öyleyse Orhan Veli'ninki dahil, bu şiirlere 'haikumsu' demek, bu şiirlerin varlıklarını ise şairlerinin 'haikusever'likleriyle açıklamak gerekir. Göz açıp kapama emeği olan haiku bir 'ruh'tur. Dünyanın dört bir tarafında yazılmak istenmekte ve yazılmaktadır.

"Yazılmak istenmektedir" dedim, çünkü gerçek bir haiku ancak Japonlar tarafından yazılabilir, yazılmıştır.

Nesrin Kültür: Olmaması için bir sebep yok ki... Ayrıca üçümüz de "haikusever" şairleriz. Üstelik kısa şiirleri de pek severiz.

Erol Özyiğit: Bir Çin atasözü şöyle der: "Az söz söyle ki çok şey anlayayım." Bence bu, "niçin haiku" sorusunun en iyi cevabı.

çizim: mehmet selçuk

Cıva rengi Boğaz bir Zülfikar
Sarayburnu'na saplanmış kalmış
uzakta sönmüş paslanan Independenta
kara şemsiyeliler basmış meydanı kasvet
yağıyor, *rüyada söylenen şiirler unutulur
ama yaklaşık bu sözler var aklumda*
Üsküdar'da şemsiyemin altında
bir ankesörlü telefon kuyruğundayım.
Başımı çevirince ters yöne bir baş dönmesi
gibi dönüyor meydan 360 derece panoramik
bir İstanbul manzarası şemsiyemin altında
nedense bir yas havası var.
Hemen arkada iskelenin turnikelerinden
çiling çıkıtık çiling ritmik jeton sesleri
geliyor. Nedense kuyruk uzun, c şeklinde
şemsiyeliler kuyruğu, sabırlıyım. *Sabır
dizginlenmiş sabırsızlık değil mi zaten?*
Birininki cebi çalıyor, zamanda gidip gelmeler var.
Rüyada tuhaflıkları hoş karşılarız.

Kime telefon edeceğim? İzmir'e Atagül'e belki.
Annem sağ, anneme belki (iş işten geçmeden).
Önümde üç kişi var sıra bana geldi gelecek.
Bir nal sesi işitiyorum. Nal sesi.
Turnikelerdeki o ritmik jeton seslerini
nal sesi sandım kulak yanılsaması bu
diyordum içimden şemsiyemin altında.
Dönüp bakıyorum bir at.
Telefon kuyruğunda bir at.
Önceden ardıma bakmıştım yoktu.
Yoktu, zuhûr etmiş.
Bıyıklı bir seyis yularını sımsıkı tutmuş:
Müsaade edin, diyor, çok acil!
Şaşkınlıktan yana çekiliyoruz.

eve dönüş ecem canıdar

Meraklı bir çocuk gibi
Sorgulamıyorum evreni

Bildim
Yenilmekle kendini bulmak arası
Bir yerdünya

Giyindim
Geceye kalan
Hüzünden gömlek

Öğrendim
Kuşlar yalan söylüyor
Korkarak geçiyorum kentlerden
Kedi ölmeye yakın saklanır
Kalabalıktan kaçışım buna benzer

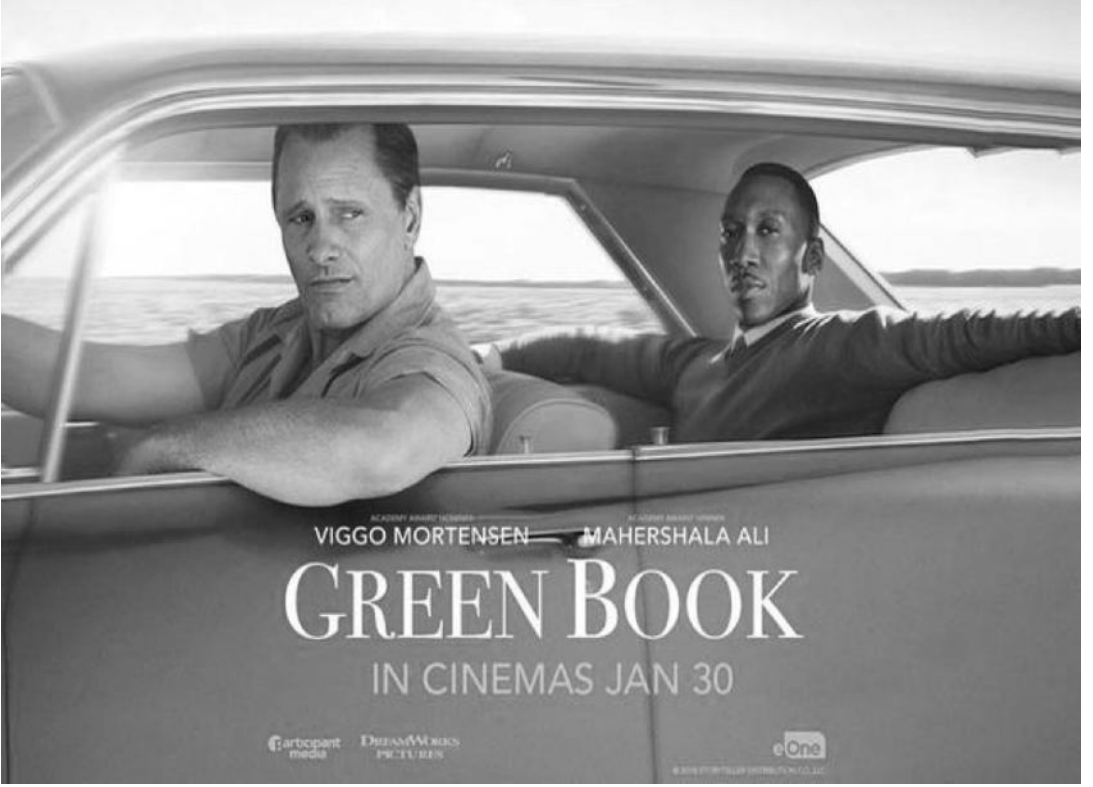
Soyundum
Irmağın iki yakası çıplak
Su bulanık
Baktıkça içim kirleniyor

Anladım
boyaları dökük
Geçmişten kalma çocuğum
Her yol eve çıkıyor

Yaslandım
Sinematografik
iç kesiklerime

Dünya diyorum dünya
Dünya sağır
Sarsıldığım tramvaya.

fark olmadığını anlıyor ve bundan sonraki süreçte birbirlerine hep destek oluyorlar. Örneğin duygularını pek iyi ifade edemeyen Tony'nin eşine yazdığı mektuplara Shirley yardım ederken Tony de doktoru koruyup kolluyor. Tony'nin siyahilere karşı duyduğu negatif düşünceler de baştan sona değişiyor.

Hikâyenin gerçek olduğunu bilmenizi isterim. Ayrıca filmde hiçbir zorlama yok aksine yönetmen hikâyeyi seyirciye gösterişsiz bir biçimde aktarıyor. Oyuncular çok başarılı. Bu filmde Dr. Shirley rolüyle Altın Küre ve Bafta gibi önemli ödül törenlerinden en iyi yardımcı erkek oyuncu ödülü ile dönen Mahershala Ali'yi "Moonlight" filminden tanıyoruz. Moonlight filminden de Altın Küre ödülü ile dönmüştü. Tony ro-

lünde izlediğimiz Viggo Mortensen da rolünü çok iyi oynamış, çok sahici ve yalın. Filmin müzikleri muhteşem zaten en iyi komedi müzikal dalında da ödülü kucakladı.

Not: Bu iki arkadaş bu turneden sonra hayatları boyunca dost kalmış ve ikisi de aynı yıl ölmüştür.

Yönetmen: Peter Farrelly

Senaryo: Nick Vallelonga, Brian Hayes Currie

Oyuncular: Viggo Mortensen, Mahershala Ali, Don Stark, Sebastian Maniscalco

Film Müzikleri : Kris Bowers

Vizyon Tarihi: 29 Kasım 2018

m. mahzun doğan

caz günlükleri

ölümü düşünmek,hasan hüseyin'in güvercini ve biten günlük...

11 Temmuz 1994, Ankara

Edebiyatçılar Derneği Yönetim Kurulu olarak Yeni Kültür Bakanı Timurçin Savaş ve müsteşar Emre Kongar ile yemektedir. Yemekte bulunanlar mı?

Kültür Bakanlığı Basın Müşaviri A. Mümtaz İdil, Doğan Akın, Hasan Bülent Kahraman, Ali Püsküllüoğlu, Mustafa Şerif Onaran, Cahit Külebi, İlhan Selçuk, Aziz Nesin, Şükran Kurdakul, Demirtaş Ceyhun, Ahmet Nesin, Hüseyin Atabaş, Şükrü Erbaş ve ben.

Yemekte peçetelere aldığım bazı notlar:

"1994 Türkiye'sindeki politikacılar batan bir gemide lüks kamara kavgası yapan bilinçsiz yolculardır. Kaptan olamıyorsan makinist, çarkçı başı olamıyorsan mürettebat ol!"

Emre Kongar söyledi bunları... "Tarihe geçmeli bu söz" dedik biz de...

***

Cahit Külebi'yle Aziz Nesin arasındaki bir diyalog:

Nesin: Araya kadın girdi.

Külebi: Kadın filan girdiği yok. Beni arayan soran, gelen giden yok. İnsanların en son sığınağı hekimler ve yargıçlardır. Manevi yaşamını yargıçlara, maddi yanınıysa hekimlere emanet ederler... Oysa mantık, matematik kalmadı artık.

Aziz Nesin'in konuşmasından aldığım notlar:

"Türkyaydını Kuran'ı okumalıdır mutlaka..."

"Ölümü çok düşünürüm. Bu yararlıdır da... Ölümü düşünen insanın kötü insan olması mümkün değil. Ben hep ölümü düşünmüşümdür. Bundandır ki, yirmi yaşımdan sonra hiç kötülük yapmadım..."

Bakan Timurçin Savaş'ın anlattıkları:

"Harun Karadeniz'le Cihangir'de aynı evde kalıyorduk. Büyük ağabeylerimiz geliyor, güncel konular tartışılıyordu. Güzel Marmara şarabı var o zaman. Evin küçüğü benim. Bakkala ben gidip geliyorum hep. Bülent Habora'nın oraya giderdik. Ruhi Su'yu dinlerdik. Nâzım Hikmet hayranıydık. İlhan Selçuk'un panelleri olurdu. Koşardık. Daha genciz. Türkiye'yi değiştirme niyetindeyiz. Karşıda Emniyet Müdürü'nün evi var. Bir gün evi de bastılar.

Mesleğim eczacılık. Okul bitti. Adana'ya ilk eczane açtım. 1985'te, SODEP'in kurucusu oldum. Köz Yayınevi'ni kurduk."

Şu söz de Ali Püsküllüoğlu'nun konuşmasından:

"Zoraki dilciyim. Zoraki sözlükçüyüm."

11 Ağustos 1997, Ankara

Ali Cengizkan'ın annesi Lütfiye Cengizkan'ı toprağa verdik. Hacıbayram'da kılındı cenaze namazı. Bir ay kadar önce, ozan Kul Ahmet'in cenazesi için gitmiştim Hacıbayram'a. Bugün de Lütfiye Hanım için. Remzi İnanç, Abdülkadir Budak, Attila Aşut, Işık Kansu, Hüseyin Atabaş, Mahmut Turgut biraradaydılar. Merhabalaştık. Katıldım aralarına. Bir süre sonra gördüm Ali'yi... Az ötedeydi. Yanında tanımadığım birileri... Varıp, "Başın sağolsun!" dedim. Öpüştük. Sesinden okunan acıya karşın yüzünde vakur bir ifadeyi koruyordu. Bir süre sonra Özgen Seçkin, Selma Ağabeyoğlu ve Hikmet Hanım geldiler.

Havada güneş vardı ancak bulutlar ikide bir kesiyordu güneşin önünü. Öğle namazına başlanacağı sırada yağmur yağdı. Ağaçların diplerine çekildik. Kısa sürdü yağmur.

Cenaze namazı sırasında, ön safta kırmızı, kısa kollu tişörtlü bir beyi gösterdi Selma, Ali Cengizkan'a çok benziyor diye... Kemal'di. Zaten iki çocuğu varmış Lütfiye Hanım'ın. Ali ve Kemal.

Keçiören Belediyesi'nin cenaze arabasına taşıdık tabutu namazdan sonra (Başka tabutlar da vardı. Biri de asker tabutuydu yine...)

Ali'nin arabasına bindik Hüseyin Atabaş, Özgen Seçkin ve ben. Bendderesi Caddesi'nde bekliyordu cenaze arabası. Ardında Kemal'in arabası. Tanımadığım yaşlıca birileri vardı arabada. Bir yaşlı hanım. Lütfiye Hanım'ın liseden arkadaşımış. Yola koyulduk Karşıyaka'ya doğru... Ardımızda, bir ticari takside Hatice vardı, tanımadığım birileriyle...

Ali, yetmiş dört yaşında öldüğünü söyledi annesinin. Babası da yetmiş dört yaşındaymış öldüğünde...

Karşıyaka, 5. Kapı'ya gidecekti cenaze. Dolmuş hep oralar. Karşıyaka'ya, Sivas Katliamı'ndan sonra gitmiştim, 1993 Temmuz'unda... Bir de bugün...

Tabutu arabadan alıp taşıdık mezarın başına kadar. Her taraf doluydu. Birçok cenaze vardı toprağa verilen. Acılı yüzler... Ortalıkta usul usul dolaşan bir kalabalık. Tabut açıldı. Kefene sarılı cenazenin bir ucundan Ali tuttu, bir ucundan Kemal. Annelerini bıraktılar toprağa... Kefenin bağlarını çözdü Ali. Beton kapaklar kapandı. Toprak attık üzerine kürekle. Çiçeklerle süsledik sonra... Bir bidon su boşalttı Ali. Toprak hızla emdi suyu. Çiçeklerin yapraklarında su damlacıkları... Gökyüzünde bulutlar... Kuzeydoğuya doğru akıyorlardı usul usul... Durup bulutlara baktım. Boş tabutu, geriye, cenaze arabasına taşıdık. Atabaş, Özgen Seçkin ve ben. Durup, mezara baktı Özgen Seçkin, "İşte, en büyük gerçek!" dedi, "Herkesi, her gün getirmeli

buraya. Görmeli mezarları..." Atabaş, Aziz Nesin'in söylediği bir sözü anımsattı, ölümü akıldan çıkarmayanların kötülük edemeyeceklerine dair.

Döndük. Ne çok mezar var Karşıyaka'da. Dönüşte de Ali'nin arabasındaydık. Öne imam oturmuştu.

Önceden ayrıtılan mezarlar 180 milyon liraya çıkmış.

Subayevleri'nde indik arabadan Özgen Seçkin'le. Kızılay'a dek birlikte geldik. Kızılay'dan eve gelirken, otobüste Mehmet H. Doğan'ın "Eliot Suphi" yazısını okudum. Adam Sanat'tan (Ağustos 1997). Suphi Aytimur ölmüş. Onun cenazesini anlatıyordu ve onunla ilgili anılarını...

27 Şubat 2003, Perşembe, Ankara

Mesut Ertugay anlattı:

"Hasan Hüseyin niye hep güvercinle birlikte resimleştirilir? Mülkiyeliler Birliği'nde dostlarıyla içiyormuş Hasan Hüseyin. Yaz ayıymış. Bahçesindelermiş Mülkiyeliler'in. Bir güvercin gelip konmuş Hasan Hüseyin'in omzuna. Gitmemiş bir daha. Evine dek... Sonra günlerce evinde kalmış Hasan Hüseyin'in. Bir gün, evin içinde dönenip duran güvercin, pencereden uçup gitmiş.. Terketmiş şairi. Ve şair öğrenmiş ki sonra, o an, tam da güvercinin pencereden uçtuğu an, Bedrettin Cömert öldürülmüş. O Güvercin Bedrettin'miş meğer..."

***

Ben Mesut Ertugay'dan dinledim. Ona ise Salih Bolat anlatmış. Salih, güvercinin Mülkiyeliler'in bahçesinde Hasan Hüseyin'in omzuna ilk konuşmada tanık olmuş olaya...

Masal gibi değil mi?

Masal gibi... Bazı efsaneler gerçektir, bazı gerçekler efsane...

(22.50)

27 Şubat 2019, Çarşamba, Şirinyer, İzmir

Öğle vaktiydi. Evden çıkmaya hazırdım. Karşyaka'ya gidecektim. Deniz (Hülya Deniz Ünal) ve Hüseyin Ferhad'la buluşacaktık. Çayımı yudumlarken internete girdim. İnternete girişimde önce Zerrin Taşpınar'ın Facebook sayfasına gittim. Günlerdir böyle bu! Hüseyin Atabaş günlüklerini okumak için. Yine öyle yaptım ki, okuduklarımla kanım dondu:

"Atabaş günlüğü artık sona erdi... Az önce sevgili Hüseyin Atabaş'ı yitirdik. Çok üzgünüm."

Bir süre sonra, Atabaş'ın "Anlamıştım mev-

simlerin değişeceğini" demesini anımsatarak yaptığı paylaşım ise şöyleydi:

"Birkaç gündür erkenci bir bahar havası vardı... güneşli... Az önce kar yağmaya başladı sevgili arkadaşım... Buz kesti Ankara...

Kar yağın cumartesiler buluşmazdık ya... artık her cumartesi Ankara'da kar..."

Cengiz (Kaplan) aradı sonra, "Geliyor musun?" diye. Ankara yoluna düşmeye karar verdim. Aradım Hülya Deniz'i... Söyledim.

(...)

(22.45)

fırtına söylencesi

nurgül ulu

Saçlarımı uçuşturan kuzey rüzgârları henüz kayda alınmadı.
O rüzgârlar hala eser,
saçlarım düzen bilmez,sınır bilmez
aklımı hiç bilmez.

Gökteki karanlık, insana ulaşırsa adı: Umutsuz mu?

Dudaklarımda uyuşuk bir sarhoşluk
Savrulan nesnelere kendine yer arayışı,
Kendini dikenleriyle yaralayan gül.
başkasının yarasını örten gazlı bez
Eli kalem tutsaydı, bir intihar mektubuyla ayraç da koyardı
Düşle gerçek arasına

Kim unuttuysa bulutlarda yürümeyi ilk önce o düştü yeryüzündeki kalabalığa...

Dans eden toplu iğneler yoksa dilimin ucunda kalbini kanatacak
iki ağzın en büyük keşfi olan öpüşmenin alev nefesiyle de
buz çözülmüyorsa
Ateşin ateş, buzun buz inadındır.
bilinenen en büyük fırtına!

ersan erçelik

samsara*

I

Ölümden doğdum ve doğarak döndüm ölüme.

Ellerinden tuttum varoluşumun
bu bahçede buldum kendimi birden.

Dedim ki kendime, hohla
parlat beni ve bir ayna ol yansıt
kendimi göreyim gözlerimde!

Tekinde ve güvensiz bir bulutun
yağma sancısı kadar, sıkıntılı
toprağın susuzluğunu giderme çabası.

Çözülen buzullar, patlayan yanardağlar
ve kıtaların ayrılmaları derken
ovalarda birbirinden uzak düşen atlar.

Geriye bembeyaz kum tepeleri
ve terkedilmiş deniz kabukluları kalana kadar
öp beni, bir Zen tapınağı yarat aşkımızdan.

Bir kartal gibi uçuruma düşsün sesin
sırtıma gömülsün tırnakların her çılgılığında!

II

Çılgılımla büyüdüm
alazımla olgunlaşıyorum yalnızlığımda.

Bazen karlı bir kıştan uzun sürer ayrılık!

Çölde bir kaktüs, içimde saklı su
sürüngen ailesinden bir kertenkele bazen
issizlik adını koydukları yalnızlık.

En uç dallarda asılı son narlar kadar hüznünlü
yüzüm, hüznünlü olduğu kadar güzel.

Dilin olduğu yerde sessizliğe sarılıırım
ipeğin olduğu yerde kılıca
bir samuray incelikle ikiye ayırırken suları.

Meyve bahçesindeki hasatta buluşan ellerimiz
insanın başını döndüren elmanın kokusu.

Dedim ki kendime
atmaca, şahin, kerkenez ve vahşi kargalar
havadakilerin görkemi, tehdidi yerdekilerin.

Tarla faresi, su sıçanı ve bilge salyangoz
kirpinin menüsünde böcekler ve solucanlar.

Karahindiba ve düğünçiçekleri içindeyiz bu bahar.

III

Doğarak öldüm ve ölerек döndüm doğuma.

Ellerimden tuttum hiçliğimin
bu varoluşta buldum kendimi birden.

Dedim ki kendime, çağır beni
böylece döneyim doğaya, her ölümle bir
kendimi doğurayım kendimden.

* Hint dinlerinde yaşam, ölüm, yeniden doğuş, varoluş ve yok oluş şeklinde betimlenen Samsara, Budizm'de de insanın aydınlanarak terk edebileceği bir yaşam döngüsüdür.

poetik karşılaşmalar

Erkan Karakiraz, Fergun Özelli'ye Karşı!

Erkan Karakiraz: "*Vahşi Veraset*", ilk bakışta, biçimsel yaklaşımıyla dikkat çekiyor. Biçim denemelerine "*Aşkıya*", "*Kilitli Defter*" ve "*Narin Zehir*" gibi kitaplarından da aşınayız. "*Vahşi Veraset*", tavizsiz ve radikal bir kitap diğerleriyle kıyaslandığında. Nasıl başladı aliterasyon/asonans/letrizm deneyi de olan çalışma?

Fergun Özelli: Yakın çevrem bilir; müziği çok seven biriyim. O nedenle şiirdeki müziği de asla yitirmek istemem. Gerçi, şiirle müziğin birbirleriyle iletişim kurmaları, birbirlerinin deney ve özelliklerinden esinlenip faydalanmaları engellenerek, yepyeni şiir damarlarının keşfedileceği bambaşka okyanuslara doğru da yelken açılabilir ve açılmıştır da. Hatta bu bambaşka okyanuslar da, şiirin ya da müziğin en büyük kazanımları olmuşlardır. Ancak, şu da unutulmamalıdır, "sanatların birlikteliği", gezegenimizdeki yaşama, yani "çokluluk"ların uyumuna en uygun biçimdir. O yüzden şiir, sadece müzikle değil, sanatın tüm dallarıyla da ilişkisini koparmamalı, tam aksine, daha yoğun bir şekilde geliştirmelidir; elbette, diğer sanat dallarının da şiirle olan bağını kesmemesi koşuluyla. Geleyim *Vah-*

şi Veraset serüvenine. Bu serüven, sözcüklerdeki müziği daha üst bir düzeye çıkarabilme, hatta otantik yapıyı koruyarak evrensel bir senfoni yaratabilme sevdasına kapılmamla başladı. İlk deneyimimi de *Üçgen Ürpertisi* bölümünde yazılan on iki üçlükle gerçekleştirdim. Arkası, yani kitabın ilk bölümü *Hurufat Hışirtısı* çalışmalarıysa daha sonra geldi. Bu uzun yolumda da, *Sevan Nişanyan'ın Sözlere Soyağacı*, *Özcan Yalın'ın Türkçe'de Yakın ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü*, *Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları'nın Dinî Kavramlar Sözlüğü ile Dil Derneği'nin Sevinç Koçak'la Kadriye Alkan* tarafından hazırlanmış iki ciltlik *Türkçe Sözlük*, *A. Sedat Oksal'ın (1946 basımlı) Küçük Türkçe Sözlük*, *Necmiye Alpay'ın Türkçe Sorunları Kılavuzu*, *Nijat Özön'ün Güzel Türkçemiz ve Nevzat Erken'in Türk Dilinin Uyak Sözlüğü* kitapları bana can yoldaşı oldular. Peki, böyle bir çalışma yapmaya beni kıskırtan şey neydi? Özetleyerek söylersem, sözlüklerde unutup hayatımızdan söküp attığımız sözcüklerimizi yeniden hayata döndürmek ve yapabilirimsem, onlara yepyeni anlamlar taşımak, onlardan yepyeni imgeler türetmek, okuru çoklu okumalara yönlendirmeyi diyebilirim rahatlıkla. Hatta bir başka açıdan bakarak, git-

gide küçülüp daralan gündelik konuşma dilimize egemen olmuş otoriter/popülist-/erkek egemen sözcük iktidarına karşı giriştiğim bir isyan çığılığı ve içine doğduğum dilin uçsuz bucaksız zenginliğini kucaklama çabası, bir çeşit zihin yoğunlaşma çalışması da sayılabilir... Geleyim aliterasyon/asonans vurguna. Senin de bildiğin gibi, "aliterasyon", şiirde art arda gelen dizelerde ünsüz seslerin tekrarlanmasına denir. Öte yandan dizelerde, aynı ses ve hecenin ahenkli bir yinelemesidir de. Ünlü seslerin dizelerde tekrarlanmasıyla da "asonans" meydana gelir. Yani demem o ki, sadece ünsüz seslerle ya da ünlü seslerle dolu sözcüklere rastlamak çok dar bir alanı kapsar sözlüklerde. O nedenle de sözcük hecelerinde ünlü ve ünsüz sesler, çoğunlukla yan yana yer alır; bu da aliterasyon ve asonans sanatını aynı anda buluşturur. O nedenle, *Vahşi Veraset*'i (onu içerse de) sadece bir *aliterasyon/asonans* deneyi olarak görmek yanıltıcı olabilir diye düşünüyorum. Tıpkı, alfabemizde yer alan A'dan Z'ye tüm harfleri (X'ten, Q'dan ve W'dan da özür dileyerek) ayrı birer varlık olarak ele alıp bireyselleştirdiğim için, kitabı bir letrizm deneyi olarak görmeye meyilli olanların da yanıldığını düşündüğüm gibi. Sevgili Neslihan Yalman da, (*Uçsuz dergisinin Temmuz-Ağustos-Eylül 2018 tarihli 4. sayısında*) çok güzel özetlemiştir bu dediklerimi: "Özelli'nin "*Vahşi Veraset*" kitabı, *Türkçe'nin geldiği evrimsel noktayı tüm doğallığıyla ve ritmiyle bizlere sunarken (Arapça, Farsça, Rumca, İtalyanca, Osmanlıca sözcükler de dâhil), zihnimizi tetikleyerek, kimi zaman bizlere sözlükleri açtırmaktadır. Yeni sözcükleri şiir aracılığıyla öğretmek ve sözlü kültür geleneğinin/halk dilinin etkisindeki Türk insanını tekerlememesi, oyunsu dizelerle kendine doğru döndürmek önemli bir iştir. Üstelik bunu yaparken*

kullanılan alfabenin her harfine ayrı özen gösterilmesi de, farklı ritimlerde şiirlerin varlığına yol açmıştır." *Vahşi Veraset*'i belki de tüm bu söylediklerimin ve alıntının ışığında: 1) aynı harflerle başlayan sözcükler aracılığıyla dilin ve hayatın ritmini yitirmeden, hatta yepyeni seslerle yenileyerek, sözcükler arası ilişkilendirmeyi yeni bir algıya yönlendirmek, 2) insanlara terk ettikleri tozlu sözlüklerini yeniden açtırıp okutmak ve unuttukları sözcükleriyle yeniden buluşturmak, 3) yaşamlarında, farkına bile varmadan içine sokuldukları alabildiğine dar ve karanlık hücrelerini kırılarak, yepyeni düşlere yöneltmek ve 4) deneysel olanı, anlamla yan yana getirebilmek, çabaları olarak da düşünülmeli, diyebilirim.

Erkan Karakiraz: *Ses tekrarını sınırlı olarak dizelerinde kullanan Ali Yücel, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Behçet Necatigil, Ercüment Uçarı, Harun Atak gibi yakın geçmişimizden şairlerin benzeri denemelerinin yanında, biçimsel olarak, "kitap oylumunda" büyük ölçekte avangart bir ses deneyine girilmiş olması açısından "Vahşi Veraset" bir ilk. Başka bir dile çevrilmesi de imkânsız gibi. Neler söyleyebilirsin bununla ilgili?*

Fergun Özelli: *Senin de söylediğin gibi, Ali Yücel, Behçet Necatigil, Ercüment Uçarı, Harun Atak, Mehmet Mümtaz Tuzcu gibi şairler ve bunlara ek olarak, Cahit Sıtkı Tarancı, Cennap Şehabettin, Tevfik Fikret, Ziya Osman Saba, benim yaptığım bu çalışmayı çok sınırlı olarak da olsa şiirlerindeki dizelerde kullanmış ve kullanan şairler. Ama hiçbiri, Vahşi Veraset oylumuna varan, bütünlüklü bir serüvene asla atılmamış bugüne kadar. O nedenle de Vahşi Veraset, (bu topraklar üzerinde) bir ilk olma özelliğinin ağır yükünü de üstlenmiş oldu sırtına; ama itiraf etmeliyim ki, bu yük de oldukça keyifli. Geleyim, "Başka bir dile çevrilmesi de imkânsız gibi." sapt-*

mana. Evet, ülkemiz ve dünya ölçeğinde, lirik şiirlerin bile, bir dilden bir başka dile güçlükle çevrildiği bir gerçek. Ama yine de "umut fakirin ekmeği." Ve iyi ki de aklıma soktun. James Joyce'un Ulysses'ini de anımsayarak, bu şiirleri (Can Yücel'in tanımıyla) kendi dilinde yeniden ve kendince yazabilecek benden başka bir "deli", dünyanın her yerinde, her an ortaya çıkabilir diye düşünürsem çok da kötü olmaz aslında. Sahi, neden olmasın?

Erkan Karakiraz: *Kitap, hurufatın, sesin, görselliğin önemsendiği kadar "içeriğin" de önemsendiği bir yapıt. Tüm zorlayıcılığına rağmen böylesine uç bir teknikle sözünü sakınmayan "eleştirel bir içeriği" başarıyla buluşturuyor. Bu kadar uzun sürede tamamlanmasını da buna bağlıyorum. Vahşi kapitalizmi, totaliter rejimi, faşizmi, inanç sömürsünü, hakikatin çarpıtılmasını, rayından çıkmış küreselleşmeyi vs. dillendirmeyen şiir yok kitapta. Kitabın bütününe yayılan, evrensel bir "çağa tanıklık etme" izleği gözlemleniyor. Politik olan, etik açıdan ve yer yer ironik bir yaklaşımla şiirsele evriliyor. Kendi deneyimini sanata dönüştüren bir şairin sesi yankılanıyor şiirlerde. "Deneyim-eleştiri-dünya", adeta kitabın Teslis'ini oluşturuyor. En baştan beri zihninde bu izleği mi gezdiriyordun?*

Fergun Özelli: Şiir, aşk ve doğaya hayranlıkla başlayıp belli bir süre sonra da, zaman, varoluş, yalnızlık, sonsuzluk, ölüm, hiçlik, kimlik, inanç, otorite, mekân vb. gibi ana kavramları da sorgulamaya yönelen, gerçeğin içinde yüzen düş, düşün içinden doğan gerçektir. Bir iç dökme olarak belirir önce; defterlere gizlenir; ama çığılığı gizlendiği yere sığmayınca da, "Ben buradayım!" diye parmak kaldırırs sessizce. İşte bu parmak kaldırış, insanın, şairin ve şiirin, maruz kaldığı, gördüğü, yaşadığı tüm olum-

suzluklara karşı omuz omuza vererek ayakta kalma, direnme, varlığını sürdürme anlamında, el ele tutuşmasıdır aslında. "İnsanın / şairin / şiirin inadinın kaynağı nedir?" diye sorsak da: a) çocuklara özgü saflık ve içtenlik; önüne geçilemez bir merakla yepyeni dünyalar keşfetme uğraşı; b) kimi inanç ve kimliklere özgü, doğayla birlikte yaşama, hatta doğa olma arzusu; c) çeşitli düşüncelere ait, hayatı, eşit, özgür ve adil bir şekilde paylaşma özlemi; d) her türlü iktidar, tabu ve otoriteye muhalif olma kararlılığı ve inadı; diyebilirim rahatlıkla. Bu değerlerden uzaklaşıldığı zaman da, hem insan, hem şair, hem de yazdığı şiiri, "ayakta kalma / direnme / varlığını sürdürme" üçlüsünden uzaklaşıp "iktidar" kavramıyla yüz yüze ya da yan yana geliverir. Bu yüz yüze, yan yana geliş, kimi zaman sefil bir "kölelik" ve "zulüm", kimi zaman "iktidarın hizmetindeki memuriyet", kimi zaman da gerçek anlamda "iktidara yerleşme" ile sonuçlanır. Her üç sonuç da, şairin "insan"lıktan ve şairlikten uzaklaşmasını, şiirin ortadan silinmesini getirecektir beraberinde. İşte bu nedenlerle de sevgili Erkan, senin de saptadığın, "kitabın bütününe yayılan, evrensel bir 'çağa tanıklık etme' izleği"ni diri tutma ve "politik olanın, etik açıdan ve yer yer ironik bir yaklaşımla şiirsele evrilmesi", hatta çağının da ötesindeki sanatı sezme çabasına girişmiş diyebilirim *Vahşi Veraset* için. Aklımdayken, söylediklerime şunları da eklemek istiyorum: Şiir yazma sürecinde, şiir yazan kişi (ya da şair), kendi bilinç havuzunda biriktirdiği görüntüleri, okuyup öğrendiği bilgileri, yaşamışlıkları, deneyleri, önse-zileri, düşleri, arzuları, her şeyi ama her şeyi, farklı bir düşsel yere, yani gerçeğin gerçek olmayan ânına taşır birdenbire. İşte o "düşün arka planına geçme" ânı da, görüntülerin ve sınırlarının sınırsızlığına ulaşma ânıdır. Sonunda da, yazdığı dizelerle sınırsızlığa ulaşılan, hatta sınırsızlığın bile aşıldığı yer olur o

ân (orası) onun için. Peki, sınırsızlığa ulaşmak, hatta sınırsızlığı aşmak çok mu kolaydır? Hayır, aslında alabildiğine zor; hatta çok zordur. Ama zor, sanatçı (özelde de şair) ve bilim insanları içindir ve her zoru aşmak, onu/onları da kendi içerisinde ayağa kaldırıp geliştirir; bu da bambaşka bir güzelliştir şiirin getirdiği. İşte senin de dediğin gibi, "deneyim-eleştiri-dünya" Teslis'ini, tüm bu söylediklerimin ışığında değerlendirmek iyi olur diye düşünüyorum. Yani, "en baştan beri zihnimde yer alan bu izleğin" yansımaları ve rastlantılarla karşılaştığım, evrende hiç bitmeyen ve bitmeyecek olan, milyarlarca/trilyonlarca "başka olasılıklar"ın bir bütünüdür Vahşi Veraset; belki yepyeni bir düş ya da üzerine ironik sos dökülmüş bir distopya!

Erkan Karakiraz: *Bugüne kadar Fergun Özelli şiirinde sözcükler hep önemli oldu. "Vahşi Veraset"teki şiirler, yüksek sesle seslendirildiğinde de ses ve anlam kaybına uğramıyor. Buradan okuduğumuzda, oldukça performatif şiirler aynı zamanda. Belirttiğin gibi, yoğun bir sözlük tarama çalışması da yapmışsın kitap için. Bir nevi sözcük avcılığı da denebilir. Geçmişle şimdiyi buluşturan bir sözcük seçimi de söz konusu ve geçmişin dilinden uzaklaşıldığına, günümüz dilinin yozlaştırıldığına vurgu yapan, ikisi arasında bir köprü kurma çabasına işaret eden bir çalışmayla karşı karşıyayız. Bu uyumu ve içtenlikli atmosferi, kendin seslendirmeyi deneyerek, kurduğun bazı dizelerden vazgeçerek mi elde ettin?*

Fergun Özelli: Sevgili Erkan, öncelikle şunu söylemeliyim: *Vahşi Veraset* ile ilgili sapmaların gerçekten doğru. Senin de söylediğin gibi, yüksek sesle seslendirildiğinde, ses ve anlam kaybına uğrayan tek şiir bulamayız kitapta. Ayrıca yine senin de altını çizdiğin gibi, şiirleri okuyan okur, söz-

lüklerle cebelleşip şiirleri, yeniden ve yeniden (hatta yüksek sesle de) okuyarak, *Vahşi Veraset*'in bir bireyi haline dönüşebilir. Bu anlamda da oldukça *performatif* bir yapısı vardır da denebilir; çünkü: hem ses, hem de biçimsel anlamda yaptığı deneysel yaklaşımla sürekli olarak hayata, ezberletilip belletilenlerin dışından da bakılabileceğini, başka bir hayatın, başka bir gerçeğin de olabileceğini işaret etmeye çalışır. Evet, yaşadığımız topraklarda, *geçmişin dilinden uzaklaşıldığına, günümüz dilinin yozlaştırıldığına vurgu yapan, ikisi arasında bir köprü kurma çabasına işaret eden, geçmişle şimdiyi buluşturan sözcükleri* bilinçle okurun önüne seren de bir çalışmadır. Kaynaklarından da söz ettiğim gibi, oldukça yoğun bir sözlük tarama çalışması durur arkasında. Ama en büyük özelliği; içtenliğidir. Bu özellik, belki de benim (şiir ve öykü) diğer tüm yapıtlarıma da sinmiş özel bir kokudur. Bu kitaptaki şiirlerin uyum ve içtenlikli atmosferini de çalıştığım odanın ıssızlığında ve mutlaka müzik eşliğinde, "Evet oldu!" deyinceye kadar çok sayıda yaptığım sesli/sessiz okumalar belirlemiştir. Ne yazık ki, şiirlerin içinde daha önce yer alan birçok dize de bu sesli/sessiz okumalarda, ya bambaşka bir dizeye dönüşmüş ya da şiire geri dönmek üzere veda etmişlerdir. Tüm bunlar da şiir işçiliğinin olmazsa olmaz bir gereğidir aslında.

Erkan Karakiraz: *İlk şiir kitabın "Buralardan Gitmeliyim"den "Vahşi Veraset"e kadar geçen sürede geçirdiğin değişimi incelediğimde, geçmişini yadsumadan başka patikaları yoklayan bir şiirin olduğunu görüyorum. "Vahşi Veraset" in şiirine bir devingenlik getirdiğini/getireceğini düşünüyor musun?*

Fergun Özelli: Benim yazmaya çalıştığım şiir, değişmeyen tek şeyin değişim olduğunu bildiğimden, sürekli bir değişim şiiri oluşturdum kendince. Her kitap da, senin belirttiğin

gibi, *geçmişini yadsımadan*, bir sonrakine yepyeni farklılıklar, artılar katmaya çabalar. Örneğin *Kilitli Defter*, düzyazı şiiri denemiştir. Narin Zehir, harf fontlarıyla oynamaya başlamanın başlangıcıdır. Vahşi Veraset de geçmişini ve geleneksel olanı yadsımadan başka ve bambaşkalı bulma yolunda atılmış bir adım. Şiirime de, sevgili *Ahmet Günbaş*'ın söylediği gibi, "sözcükler arasındaki ilişkilendirmeyi yeni bir algıya yönlendirip çağrışım çemberini elinden geldiğince zorlayan" bir devingenlik getirdiğini düşünüyorum. Bu deneyin bana kattıklarının da daha sonraki kitaplarda kendisini bir başka şekilde mutlaka göstereceği kanısındayım. Bakalım zaman ne gösterecek.

Erkan Karakiraz: *Şiirlerin bazıları, daha önce Dize, Şiirden, Kidonya ve Ücra dergilerinde görünmüştü. Bu şiirlerden üçünü, "H" (Kidonya, 3, 2013), "J" (Ücra, 57, 2014) ve "Ü" (Ücra, 58, 2015) başlıklı şiirleri, kitap yayımlanmadan önce dergilerden okuma şansı bulmuş, çok beğenmişim. Yer verdikleri dergilerden Ücra, 58 sayı süren yayımlanma serüveninde derginin editörleri Murat Üstübal ile Bülent Keçeli'nin çabaları ve dergide yer alanların katkılarıyla çok iyi işlerin başarıldığı, kitaptaki şiirleri en çok yakıştırdığım, gerçek anlamda avantgard bir dergiymiş. Ne iyi ki kitap, Üstübal'ın Ücra'daki anlayışını sürdürdüğü yayınevi Heterotopya tarafından basıldı. Nasıl gerçekleşti bu yeniden buluşma ve süreç nasıl işledi? Bundan sonraki şiir kitaplarında da Heterotopya'yla çalışmayı düşünüyor musun?*

Fergun Özelli: Sevgili Erkan, *Vahşi Veraset*'i oluşturacak şiirleri dergilere yollarken, en çok *Ücra* çeliyordu aklımı. Öyle bir çekim alanı oluşmuştu ki, kitapta yer alacak şiirler ve *Ücra* arasında; başka bir der-

gide yayınlamak aklımın ucundan bile geçmiyordu onları. Belki de, şiir anlamındaki dik duruşları ve varolandan daha "farklı" oluşlarıydı *Ücra* ve *Heterotopya* ile buluşturan beni. Kitap, kendimce "Artık bitti" dediğimde, sevgili *Murat Üstübal*'a, "Yollayabilir miyim?" diye yazdım e-posta yoluyla. O da "Yolla abi bir bakalım." dedi. Bu güzel bir cümleydi benim için; çünkü: kitap, yayınevinin sınavından geçecekti; bu da Heterotopya'nın yayıncılık ciddiyeti ve dürüstlüğünü gösteriyordu bana. Sevindim. Bir süre sonra, yayınlanacağı haberi geldi e-postadan ve süreç başladı; sonra da mutlu son. "*Bundan sonraki şiir kitaplarında da birlikte çalışmayı düşünüyor musun?*" diyorsun; elbette olurum, neden olmasın; ama hem benim hem de onların koşulları uygun olursa.

Erkan Karakiraz: *1990-2017 arasında bu kitaba çalıştın. Yazım sürecinde, dünya epey değişlik geçirdi. Değişimlerin metne katkısına da ondan götürdükleri neler oldu? Yeniden yazdığın ya da gözden geçirdiğin bölümler oldu mu?*

Fergun Özelli: Sevgili Erkan, evet, kitaptaki şiirler uzun bir zaman diliminde yazıldı. Sözlüklerde gezindim; sözlük seyyahı oldum da denebilir bu sürece. Ancak, (notlar ve eskizler dışında) şiirlerin büyük bir bölümünün yazılış ve bitiş süreci, son dört, beş yılı kapsar. Hatta şöyle bir itirafta bulunayım, *Vahşi Veraset*'in ilk bölümü içinde yer alan altı şiir, düzeltme ve yeniden düzeltme dönemlerinde ve hatta matbaaya gitmeden iki üç gün önce, yeniden ve yeniden yazılıp gittiler yayıncısına. O yüzden, sevgili *Heterotopya*'ya da kitaba verdikleri emek ve bana gösterdikleri sabırdan dolayı, bir kez daha teşekkür etmeyi borç bilirim. Geleyim sorunun ilk bölümüne... Evet, bu uzun zaman sürecinde dünya, teknolojik, bilimsel ve de en önemlisi ekolojik anlamda epey değişimler geçirdi; ama

toplumsal anlamda, varolan toplumsal ve ekonomik sistemler, kısa dönemli ve dar mekânlı değişimler yaşasa da, yönetenler ve yönetilenler, yönetme biçimleri konusunda başvurulan (bazen çok incelen, bazen de oldukça kalınlaşan) yöntemler, bireysel insan ilişkileri, çok fazla değişim geçirmedi kanımca. Çünkü: hâlâ *Kafka, Dostoyevski, Tolstoy, Zweig, Orwell, Woolf, Joyce, Cervantes, Sartre vb.* gündemdeyse, "dünya" ismini verdiğimiz bu gezegende, toplumsal ve bireysel anlamda, öz değil, şekil değişikliklerinden söz edilebilir kanımca... İşte bu çerçevede de, gerçekleşen değişimlerin, kitaptaki metinlere, sadece yeni teknolojik ve bilimsel terimleri katması anlamında katkılarının olduğunu, bunun dışında, metinlerden götürdüğü herhangi bir şey olmadığı gibi, bana daha farklı bir eleştirel dil yaratma/kullanma açısından yeni katkılarının olduğunu bile söyleyebilirim.

Erkan Karakiraz: *Şiir, her zaman okuru zorlayan bir tür olmuştur. Metnin, aman vermeyen biçemiyle, bu zorluğu bir adım ileri götürüyor. Kitapta sınırlarını çizdiğin evrenin alımlanıp yorumlanması bağlamında, "yaratıcı okur" kitlesi talebinde bulunuyor, okurun da göstereceği çabayla bu evrenin bir parçası olmasını istiyor gibisin. Ne dersin?*

Fergun Özelli: Yeni okuyup bitirdiğim, Ben Lerner'in *Şiir Nefreti* isimli kitabı şöyle bitiyor: "*Şiirden nefret edenlerden -ve ben, keza onlardan biriyim- tek istediğim, küçümsemelerini kusursuzlaştırmak için çabalamaları, hatta işi şiirle ilgilenme noktasına kadar getirmeyi düşünmeleri; o noktada nefret yok olmayacak, aksine derinleşecek ve yine o noktada, imkân ve mevcut yokluklar için (duyulmayan melodiler gibi) bir yer yaratarak, nefret, aşka benzemeye baş-*

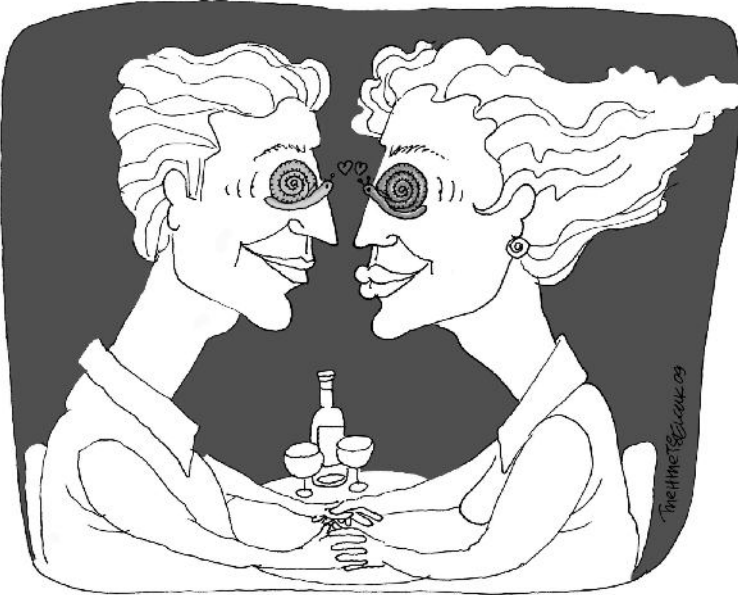
layabilecek."(Türkçesi: Hakan Toker, *Everest Yayınları, Ekim 2018*) Bu cümleyi bilerek alıntıladım *Lerner*'dan; çünkü: "şiir" in, dünyada ve (çok kişi tarafından, durup da, önüne ardına yanına bakmadan yazılmasına rağmen) ülkemizde, belirgin bir biçimde gündelik hayattan kovulmuşluğu yaşanmakta (elbette şarkı sözleri dışında!) Dünya insanlığı, içine düşürüldüğü o berbat köleleştirilmişlik ve kısırılmışlık çemberi içinde, "kurtuluş ve özgürlük" için yürekten inandığı yeni bir çıkış yolu bulamaması ya da o çıkış yolunu bulduğu yerde o yolun daha fidanken ezilmesi) nedeniyle sevgi ve vicdan duygularını yitirme, bencilleşme ve hatta *amoklaşma* selinde sürüklenmekte. Bu süreç, küçük bir azınlıkça "çöp" olarak görülenlerin çöplüklere "süpürülerek" ortadan kaldırılmasıyla sonuçlanacaktır ne yazık ki. O nedenle, "çöp" olarak görülenlerin, üzerlerine zorla giydirilmiş "çöptür!" damgalı giysilerini bir an önce yırtması gerekmekte. Bu da "çöp"lerin kendilerini zorlayarak, hep aynı işi yapan bir makine dişlisi olmaktan öteye, kendisinin de düşlerini beyan ettiği, hatta kattığı (bilim, sanat, teknoloji, çevrebilim, arkeoloji vb. gibi) farklı alanlara açılıp (üretim ve tüketimde paylaşım, farklı inanç ve grupların çoklu, eşitlikçi yaşamı, ortak karar araçlarının oluşumu gibi) dönüşümler geçirmeleri ve yepyeni "yaratıcı bireyler" olmalarıyla olası. İşte bu "yaratıcı bireyler" olabilmenin de, birey ağacının, "yaratıcı okur", "yaratıcı dinleyici", "yaratıcı seyirci" "yaratıcı üretici", "yaratıcı düşünür", "yaratıcı araştırmacı" gibi çeşitli kök ve dallarını, (uzanılabilir en uzak noktalara doğru) yere ve göğe uzatmasıyla gerçekleşeceğini düşünüyorum. Hatta bunlara ek olarak, hayatın kendi doğallığından gelen, ama bilinçli olarak yabancılaştırıldığıımız farklılıkların birlikteliği ilkesiyle daha güzel, daha yaşanılabilir olduğu fikrinin özümsemesini de bu şartlara ekliyor ve hayati bir

bütün olarak paylaşmayı öneriyorum. İşte yukarıda kısaca anlatmaya çabaladığım tüm bu nedenlerle, ben de *Vahşi Veraset* ile sınırlarını çizdiğim evrenin alımlanıp yorumlanması bağlamında, "yaratıcı okur" kitlesi talebinde bulunuyor, okurun da göstereceği çabayla bu evrenin bir parçası olmasını istiyorum, belirttiğin gibi. Çünkü: asıl gerçek, sürekli değişim ve dönüşümün hayatın ta kendisi olduğudur; geçmiş de unutmadan bu gerçeğin dışına düşerse, kaybolup gideriz, ne olduğunu bile bilmediğimiz trilyonlarca "an" içinde...

Erkan Karakiraz: "*Vahşi Veraset*"ten sonra okuru nasıl bir şiir kitabı bekliyor?

Fergun Özelli: Sevgili Erkan, gerçek anlamda bir okurum varsa ve bu okurlarım, yeni kitaplarımın yayınlanmasını bekliyorlarsa, küçük bir itirafta bulunabilirim: evet, altı kitap bekliyor sırada. Bunlardan ilki, *Kilitli Defter* isimli kitabımı daha üst, daha farklı bir yere sıçratan, okuyanlara, deneme/öykü/şiir tadı da verebilecek sıkı me-

tinlerden oluşan bir metin dosyası. İkinci ve üçüncüsü de, *Aşkya ve Narin Zehir*'de yaptıklarımı daha da ileri taşımaya çabalayan yeni iki şiir dosyası... Diğer üç dosya da, üzerinde çalışmakta olduklarım. Bunlardan ilki yine şiir; ikilik, üçlük ve dörtlüklerimi kapsıyor. İkincisi de şiir; ama o, ismine şimdilik Kovulmuşlar dediğim ve yıllardır şairlerin tüm kitaplarını okuyarak, onların şiirlerinden söktüğüm ipuçlarıyla onları yazdığım (bir bölümü *Yasakmeyve* şiir dergisinde yayımlandı) "şair şiirleri"; desenleri de sevgili *Metin Üstündağ*'a ait... Üçüncüsüyse, epeydir üstünde çalıştığım, (ilk öykü kitabım *Sarhoş Kapı*'yı da aşmaya çalışan) yeni bir öykü kitabı. Dahası da var; onlar da, bir türlü bitiremediğim *Damlacık* kitabı ve bir türlü yeniden yazımları için ciddi bir şekilde ilgilenemediğim tek şiir incelemelerim... Bakalım, zaman benden yana çalışacak mı hepsini toparlayıp günışığına çıkarabilmek için... Dilerim onlar için de harcadığım emekler de yerini bulur ve tamamlanırlar...

çizim: mehmet selçuk

vadisini bulan nehir

uyku...

buluttan döşekte derin bekleyiş
kırk yılın uykusu
kimler girdi çıktı
kimler kırdı korkuttu

düş..

1. koynuma düşen ürperti
uykumda öptüğüm sıcaklık
sessizce sokulduğum ıslak boyun
saçlarından yüzüme dökülen altın suyu
2. iki tepenin zirvesi zümrüt
parıldayan, kendine çeken tırnak
izleri sırtımda kıvılcım
kaybolduğum bedenim kuytusuz
3. damarlarında sızlayan fosfor
değdikçe dudaklarım pınarına
iyice açılan vadin nehrini bekliyor
işte kaynağımdan fışkıran coşku
4. bestemizde dans ediyor sığırcıklar
tek bedende iki ruh
birbirine karışan iyotlu ter
bu rüyadan uyanmasak olur mu

31/01/2019 saat: 14:10

Susunluklarını bir suçun onurundan mı almışlardı ne
En çok yönler sorumluydu orada rüzgârı güneşe borçlu kılmaya
"Yolumuzu şaşırmadık bir yası sahiplerine teslim etmeye gidiyoruz"
Sadece susunluk az geliyordu solgundular aynı zamanda
Ant içmişler gibi kazdıkları toprağı saksılarda gövertmeye
Çünkü bu ölüyü kokusuna süsen eklenmiş bir rüzgâr hatırlatıyordu
Ama onlar inanmayı yarıda kesip yeniden dinlemeye gittiler kapıları

Sonra sessizliğe gülerek inandılar
Ağızları bir ezberin tadıyla cebelleşti

Bir gülü taşın omzundan kanın rengine iten neydi
Sormadılar gökyüzüyle bağlı ayaklarına yine de
"Adresini gizleyen sokaktan kaybetmişti dünya bizim olmayı"
Toplandık bir halk olamayacak kadar cesaretliydik kararlıydık
Bize bir ölünün güzelliğini kaldıracak tabut bulamadılar
Sadece yürüdük gürlüğümüzü bir nesnenin ağırlığına alıştırdık
Ama onlar yürümeyi yarıda kesip bir kez daha bağlandılar gölgelerine

Söyleyin lütfen varlığını sürdürsün diye
Bir yaşama ihtiyaç duymaz mı ölüm

Çağrılardan eksilen gülümsemede bir mihneti tenhaliğe sordular
Artanda azar azar çürüdüler sonra bir bahçeyi dünya sanıp eğildiler
Günü kaçırdılar akşamdan hüzne yarım insaf öylece belirgin kaldı
"Bizi bir balığın izlediğini sanıyorduk dağlardan indiler utancımız tazelandı"
Kapıları yeniden karanfillere açmanın zamanıydı ekmeği alından vurmanın da
Farkımızı yenilgilerin derisinde unuttuğumuz bellekten uzaklığa saydık
Ama onlar uçuruma yeltenen kalkışmayı ölüm için duaya buladılar

Yine gidiyorlar bir dönüşün kesinlikle düşünüldüğü ana
Bir daha söyleyin uyku yakışır mı özlediklerimizde yaşayan zamana

Mevsimden saymadılar eylül öfkelerini bir aşkın en uzun harfine anlattılar
Dünyayı telaşlandıran umarsız bir tahammülü gittikleri her yerde tanıdılar
Büyüme için ayağı kalkmayı toprağın inceliğinden almalydılar öyle de oldu
"Gitmekse bir nehrin kendi sesine kandiğı yerde usulca ağlayanların gecesinden"
Unutuldu adımıza çıkan intihar kendi görkeminde biriken sözün aymazlığına
Ağızlarında hala aşk için eskitilmiş sözcükler gölgelerden arsızca çıkmayı bekleyen
Dönüşü yakılmış bir yoldayız geç kalmanın unutkanlığını kendinden öteliyor zaman

Ben hüzne gökyüzüyle baktım
Soru sordurmuysa aşk mı bu

ümit tunçağ

26. izmir avrupa caz festivali'nin ardından

Nerdeyse her yıl olduğu gibi, bu yıl da İzmir Avrupa Caz Festivali'nin açılış sunuşunu yaparken, "Bir çeyrek yüzyıl geride kaldı. Bu yıl yeni bir çeyreğe başlıyoruz" demiştim sahnede... Genellikle yakın dostlarım caz festivalleri başlarken, "Hangilerini izleyelim?" diye sorarlar bana. Bu yıl da sorduklarında açılış konseri başta olmak üzere Romen ve Fransız gruplarını önermiştim. Ancak doğrusunu söylemem gerekir ki, iki tanesini izleyemediğim konser dışında hemen hepsi çok doyurucu geçti.

Hemen açılış konseri ile başlayayım. Görüşlerimi belirtmeden önce, son yıllarda yurdumuzda yetişen ve müzik piyasasında yer alan genç (25-40 yaş arası) caz sanatçılarımızı gururla dinliyor ve fırsat bulduğumda da izliyorum. Çoğu İzmirlinin Kerem Görsev konserlerinden tanıdığı davulcu Ferit Odman ile başçı Kağan Yıldız, ilk konserin sanatçılarıydı... Hele yanlarına piyano'da Ercüment Orkut ve İzmir'den yetişen ve şu anda İstanbul müzik piyasasının aranılan yıldızı saksafoncu Engin Reçepoğulları'nı da alan dördü, açılış konserinde Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi büyük salonunu dolduran yüzlerce kişiyi tam anlamıyla "mest" etti... Kendi albümlerinde yer alan parçaları seslendiren sanatçılarımız yurdumuzda da caz müziğinin ne denli ileri gittiğini örnekleriyle sundular.

İzlemeye gittiğim ikinci konser, dostlarıma da önerdiğim İrina Sarbu Band oldu. Tanıtım programına yazdığı konser programıyla dikkatimi çeken ve sonra birkaç parçasını Youtube'dan dinlediğim bu sanatçının grubu tam da beklediğim gibi çıktı. Öncelikle, çok yetenekli ve deneyimli bir caz piyanisti, Pulu Pascu eşlik ediyordu sanatçıya... Bas ve davul'daki diğer iki sanatçıyla hayli zengin bir repertuara sahip İrina, Brezilya cazı ve Antonio Carlos Jobim besteleriyle açtı konseri... Oradan Amerika'ya geçti ve George Gershwin, Cole Porter gibi unutulmaz bestecilerin caz klasikleri arasına girmiş eserlerini seslendirdi. Son bölümü ise, Romen parçalarına ayırmıştı. "Hora Staccato" ile açtığı bu bölüm AASSM küçük salonunu dolduran herkesi coşturdu. Sempatik davranışları ve güzel sesiyle de İrina Sarbu gelenleri güzel anılarla evlerine yolladı.

12 Mart akşamı, bir başka güzellik vardı 26. İzmir Avrupa Caz Festivali'nde... Fransa'dan ikisi kadın, biri erkek üç caz sanatçısı konsere

gelenleri büyüledi. Üçlüsüne de adını veren solist Marion Rampal (Ben de sordum, ünlü flütçü Jean Pierre Rampal'la hiçbir akrabalığı yokmuş!) davul'da bir başka sempatik sanatçı Anne Pacey ve klavye'de de Pierre-François Blanchard'la unutulmaz bir performans gösterdi... Seslendirdikleri her parça salonu dolduran caz severler tarafından beğeniyle alkışlandı. Konser bittiğinde, herkesin birbirine "keşke biraz daha sürseydi" dediğini duydum. Gerisini siz tahmin edin...

İsviçre'den gelen topluluklarında ilki, Nu Bass idi... Grubun ilginç sanatçısı ise, Tunus doğumlu ud sanatçısı Amine Mrahi... Topluluğun iki bas, bir piyano ve bir davuldan kurulu düzeni içinde, Amine'nin elindeki enstrümanı gitar gibi kullanarak çalması konser boyunca dikkatimi çekti. Konser sonrası yaptığımız söyleşide, Ud'unu İstanbul'dan aldığını, özellikle rahmetli kanun sanatçımız Halil Karaduman'dan çok şeyler öğrendiğini belirtti. Bir ud virtüozu ve öğretmeni olan değerli sanatçı Çinuçen Tanrıkorur hocamızı sorduğumda da, "Onun tekniği ve geniş dünya görüşü beni çok etkiledi" diye yanıtladı. Neden gitar gibi çaldığını ve makamsal geçişlere yer vermediğini sorunca da "Nisan ayı içinde kardeşim kanun sanatçısı Hamza ile bu kez kendi grubumuzla geliyoruz. Gelin, aradıklarınızı orada bulacaksınız" dedi. Sonucunda, renkli bir akşama imza attı Nu Bass konseri...

İkinci İsviçre'li topluluk Pilgrim, saksafoncu Christoph Irrniger'in beşlisiydi. Topluluk "Crosswinds" adını verdikleri son albümlerinde yer alan parçalardan oluşan bir repertuarla dinleyicilerin karşına geldiler. Güzel melodilerinin yanı sıra, her çalgının bol sayıda "emprovize" solosu, özellikle genç caz severleri mutlu etti.

26. İzmir Avrupa Caz Festivali'nde izlediğim son konser, Avusturya'lı "Purple Is The Color" topluluğu oldu. 23 ile 29 yaş grubundaki sanatçılardan oluşan dördü, piyano, saksafon, bas ve davul'dan kurulu... Linz kentinde tanışmış, dostlukları ve beraberlikleri bugüne dek süren eğitimli müzisyenler... Çok sempatikler, çok ölçülülere ve çok güzel bir beraberlikleri var... Çıkardıkları albümlerinde yer alan bestelerini seslendirirken, dikkati çeken bir disiplinleri olduğunu da gördüm.

Sonuç olarak, bu yıl geride bıraktığımız yıllardan daha az sayıda topluluk katılmasına rağmen, kalitesi açısından yüksek bir festivali geride bıraktığımızı söyleyebilirim.

Tamamlayamadın Beniz
Bir baykuşun bahar ezgisini
Ve kaçıını rıhtım boyunca
Varoluşa ve tutkuya.

Birirmekte zehir.

Çözemedin Beniz
Yetmedi belki de cesaretin
toplumun avam bir beklentisini
Parlakça bir unvanın getirisini
Yok saymaya.

Gelişigüzel unutulmuş
Yitik bir iğne
Uyandıkça
Kalbinde ağrısı.

Buradayım
Diyorsun ya Beniz,
Bu alelade kapı eşiklerinde,
Bu telaşlı köprü kalabalıklarında
Ardından denenmemiş bir gölge.

Bu sersefil gecede
Tuhaf süremlerinde bu masalların
Renkli bir siyahım
Diyorsun ya
Öyle değil.

Tutkuların olmadan
Vardığın
Senin değil.

Başaramadın Beniz
Yarım ki
Sürecek rüyalarında.

engin özmen'den ergin günçe'ye mektup var!

Bugün buraya gelirken yaşanan bu kaosun, bu keşmekeşin orta yerinde şiir konuşmanın anlamı ne diye kendime sorduğumda açıkçası şu an için akla yatkın bir yanıt alamadım. Bir yanıt alamadığım için de sorulardan oluşan bir çığır altında kaldığımız sonucuna vardım. Bu şekilde devam ettiğimiz sürece yaz akşamlarının bile buza keseceğine hep beraber şahit olacağız. Bu gün bu salonda daha umutvar, daha güneşli cümleler sarf ederek giriş yapmak isterdim ancak buna olanak yok. Çünkü ortada duran cenaze hepimize ait ve bu cenazeyi bir türlü kaldıramadığımız için utanmamız gerekir.

Çünkü eceliyle ölemeyen insanların yaşadığı bir çağdayız artık. Adabıyla yaşamadığımız için adabıyla yaşlanamıyor, ecelimizle ölemiyoruz. Şu an çocuklarımıza bırakacağımız tek miras budur: Hırsın ve öfkenin şemsiyesi altında merhametsizliğin çamuruna saplanıp kalmak. Tepindikçe, çamur yüzümüze, sesimize, kalbimize hatta oradan kalemimize sığıyor. Okuduğumuz kitapların, yazdığımız şiirlerin, dinlediğimiz şarkıların bizi neye çevirdiğini rahatlıkla söyleyebilirim: Bir Zalim'e. Ve bu zalimliğin gölgesinde habire elbirliğiyle hepimize yetecek kadar büyük bir mezarı kazıp duruyoruz. Kazıkça büyüyen öldükçe dolmayan bir mezar bu. Onca okunan kitap, onca yazılan şiir, onca çektiğimiz türkü önümüzdeki yıllarda bizi bir araya nasıl toplayacak merak ediyorum. Bunu hep birlikte göreceğiz.

Tüm bunlar yaşanırken bizi diri tutacak, kalbimizi keskinleştirecek, cephe gerisinden cenge erdirecek seçeneklerden birisi şiirdir. Şiir bize çocukluğun dünyaya fırlattığı o ilk bakışa yanaşma fırsatını verir. Çocukluğun o şiir diline bıraktığı samimiyet, merak etme duygusu ve cesaret insanların büyüdükçe bu duyguların mer-

kezinden uzaklaştığı, bir daha geri dönemeyeceği izlenimini uyandırıyor bende. Bana kalırsa şiirin havzasında yol almak için bahsettiğim bu çocukluğun dünyaya fırlattığı o bakışı görmeye, üstümüze almaya gönüllü olmalıyız. Yoksa bu keşmekeşin ortasında ağızımızı zalimliğin içine düşen kelimelerle doldurup dünyayı heba edeceğiz. Merhametin hırkasını çıkartıp hayatın her alanında zalimliğin sesi ile yaşıyor oluşumuz her birey için gittikçe artan, gittikçe daralan bir nefes alma bölgesi yaratıyor. Bu daralma bizi daha hırçın, hoşgöründen uzak, sevgisiz ve ölçsüz bir alana atıyor. İnsan bu alanda kendi sesini dinlemekten dünyaya sağır, kendi gölgesine basmaktan yapayalnız bir canavara dönüşüyor. Bu canavarla yaşamak eminim ki hiç kimseye şifa olmayacaktır.

Bizler bir hayatımız olduğu için sabahları evden fırlar; mahkeme salonlarına, sahaflara, fabrikalara, bir dostumuzun hatirasına ya da babamızın mezarına koşarsınız. Bahsimiz şair olduğu için - yoksa şuur mu demeliydim- şiiri günlük hayatın içinde aramaktan, orada boy vermesini sağlamak başka çaremiz yoktur. Beni daha çok şiirin hayatı değerli kıldığı yönü ilgilendiriyor. Hayatı değerli kılmadığımız müddetçe şiirle havanda su dövmekten, bir kör dövüşünden öteye geçebileceğimizi sanmıyorum. İnsan var olduğu için şiir yazılıyor. İnsan hayatta kaldığı sürece şiir yaşamaya devam edecek. Bir gün çıkmaz bir sokağa düştüğümüzde geri dönmek için Yunus'tan, Haşim'den, Günçe'den dizelerle dönüş yolunu bulmamamız için bir sebep göremiyorum

Ergin Günçe demişken; Ergin Günçe'nin benim çok eski bir dostum olduğunu söylesem aranızda bu durumu yadırgayanlar çıkabilir, bu mümkündür. İnsanın aynı mahallede taş sektirmeden, aynı okulda eskimeden, aynı fabrikada çürümeden nasıl dost olabileceğini tahayyül etmek hayli zor. Dost olmak için nüfus müdürlüğünden ya da tapudan resmi evrak alınmasını tuhaf ve saçma buluyorum İnsan; kâğıtlar, türküler, sokaklar üzerinden aynı yolu yürüyebilir, yoldaş olabilir. Dünyada noter çağırmadan el sıkışamayan hatta gülemeyenler için şimdiden güneşli pazartesiler dilemekten başka yol bulamıyorum.

Günçe'nin ölüm yılı benim dünyaya düştüğüm zamana denk geliyor. Biri zamansızlık mı, gencölme mi dedi. Eksik olanın, eksik kalanın tam yerinde duruyoruz. O sebeple ben her sabah aynanın karşısına geçtiğimde vaktinden erken kalkmış bir trenin arkasından koşturan bir çocuğun sura-

tıyla karşılaşırım. Koştukça silinen ve uğuldayan bir surat! Yükü toprağın yaşında, menzili gözlerden irak. Çocuk işte böyle koştukça terler, terledikçe koşar her çocuk! İnsan doğar, mühayyilesi üzerinden var olur, sonra çocuk kalır!

Günçe şu an aramızda olmadığı için ömrümün büyük bir bölümünü geçirdiğim, belki de çarçur ettiğim demek daha doğru olacak, ülkemizin unutulmuş ama nadide çay ocaklarından biri olan Oğuzhan Çay Ocağı'nda yıllarca tek başıma çay içmek zorunda kaldım. Tek başıma din kitapları, afişler, bildiriler, şiirler, tek başıma Karl Marx. Bu listeyi uzatmamın hiçbir edebiyat tarihçisinin işine yarayacağını düşünmüyorum. Burada keselim!

Günçe şiirine baktığımızda, şiirinin ana arterleri Çocukluk-Kavga-Ölüm temalarının içinden geçmektedir. Bu üç tema şiirinde o kadar iç içe girmiştir ki birbirinden ayrılmaz bir hale gelir. Çocukluk teması ise diğerlerinden farklı olarak o kadar yoğundur ki neredeyse her şiirinin kökünde bu temaya rastlarız. Çocukluğun; şiirine yön verdiğini; kullandığı kelime kadrosundan Günçe şiirini okuduğumuzda bizi bıraktığı güneşli kıyılardan bunu rahatlıkla hissedebiliriz. Çocukluğun o bereketli topraklarından hareketle söz aldığı her şiir, bizi samimiyetin geniş sahasına çıkarılmaktadır. Tertemiz bir dille yazılmış gösterişli deneySELLERİN, manifestoların uzağında kendi şiirini kurabilmiş, kendi şiirinde ısrar etmiş, İkinci Yeni'nin o bulanıklığına girmeden kendi şiirini yaratabilmiş bir şairdir. Bir okur olarak metinlerinde samimiyeti aramamız sahici bir hayatı okuma isteğimize ile gelir. Modern yaşam bize maskeler ordusu sunarken insan, artık duvarların arkasından birbirine seslenmek istemiyor. Bu duvarları Ergin Günçe şiirinde rastlamadığımız gibi neredeyse yan yana yürüyen Yazar-Okur ikilisi ile karşılaşılıyor.

Günümüzde pek rastlayamadığımız; şiirde sahicilik, şairin kalemine güven gibi has özellikler Günçe şiirinde bizi kolayca kavıyor. Bu durum inanmadığını kaleme almayan her şairin okuruna karşı dürüst olması gerektiğini bize hatırlatır niteliktedir. Günçe kadrasını o kadar geniş tutmuştur ki gözümüzün önünden dereler geçerken cezaevleri, kırlar, yargı dersleri, matematik... Günün modaları üzerinden hevesle kaleme alınan şiirlerden çok; masa başında kurulmamış, kavganın kemik sesleri arasında buluşçu, duru bir dille, kendine has üslup yaratarak şiirlerini kale-

me almıştır. Bu özelliğiyle mekanik bir şiirin ötesinde bizi canlı, yaşayan, okundukça anlam alanı genişleyen bir şiire ulaştırmıştır. Şiirindeki bu sahiciliği yakalamasının temel sebeplerinden biri tematik bir hat üzerinde parçalanmadan, her şiir için görünenin aksine daha küçük bir alanı kaleme almasıdır. Bu alan yazdıkça genişlemiş, okundukça çoğalmıştır. Günçe çok katmanlı şiire varırken, tematik düzlemde evrenseli yakaladığı için özgün ve üslup sahibi bir şair olarak yerini bulmuştur.

1964'te yayımlanan Gencölmek kitabında çocukluk temasının yanında ölüm teması da geniş bir yer tutmaktadır. Şair, ölüm temasını bilinenin aksine yaşamın kaynağına giden gerekli bir kitap gibi okuyor. Çünkü Günçe; şiirini ölüm karşısında kaybeden tarafın değil kavga eden safın emrine sunuyor. Kavga teması Gencölmek'in ardından dergilerde yayımlanan şiirlerde daha belirgin olarak karşımıza çıkıyor. Günçe siyasal bir tavır alarak şiirinin bir diğer saç ayağı olan kavgayı bu şiirlerde daha da okunaklı bir hale getiriyor. Taraf olmanın insan kalman bir gerekliliği olduğunu günlük yaşantısında pratiğe dökerken, kaleme aldığı şiirlerde bunu dönemin şiir anlayışının dışında, slogandan uzak bir şiirle karşılıyor. Tutuklu Gençler ArasındaYım, Bayrama Gitmeyen Üç Çocuk, Bir Celladı Tanımak İçin İlk Akla Gelen Sorular gibi şiirleri bu durumu örneklemektedir. Aslına bakılırsa "Üşürsem kendimi yakarım" dizesi Ergin Günçe şiirinin genel izdüşümünü Çocukluk-Kavga- Ölüm temalarını- barındırmaktadır. Zekânın keskin örneklerinin yer aldığı, buluşlara açık, gündelik dilin edebi bir metinde kendine nasıl yer açtığına en iyi örneklerini görebiliyoruz. Baştan aşağı yerli, baştan aşağı evrensel bir şairin kimi çevreler tarafından görmezlikten gelinse de her ömür gibi o kısa ömründe Türk Şiir Tarihi'nde kendine yer açtığını rahatlıkla şahit oluyoruz. Ayrıca Günçe tüm bunların toplamında otoriteye boyun eğmeyen, kavgasını vermiş bir şiirin arkasından nefesi yettiği kadar yürümüş, kendinden sonra gelecek olanlara yeni bir şiirin ipuçlarını bırakmıştır.

Bu gün burada saatlerce Ergin Günçe şiirinden, hayatından konuşabilir, birbirimize mektuplar yollayabiliriz. Bu durum bir şekilde şairin hakkını teslim etmemize yardımcı olacaktır. Ancak ben daha çok yazdıklarının dillendirilmesinden, eserlerinin daha çok konuşulur olmasını gözettiğim için burada Günçe'nin bir şiirini mektup yerine size okumaktan yanayım.

bunlar ve bunlarsız emre gürkan kanmaz

Bunları üzme
Bunları, ellerime konan güvercinler
Bunlar. Bunlar öyle ki masum
Öyle ki ana kuzusu, pek çoğu bilmezler
Bunları üzme, bir uçup giderlerse
Bir daha geri gelmezler

Bunları da üzme
Bunları, parmaklarım değse erir, ah
Bunlar! Bunlar kaldı ki başkasına göre
Bir başkası, bir başkası, kaç başkası daha bilir
Bunlar üzülmez, beyazı bir severlerse
Eski renklerine aklım aşerir

Omuzların sağlama duvarım.

Bunları koru
Bunları, varsın yüzümü çizsin
Bunlar. Bunlar belli ki falçata
Belli değil ise bildiğin yer matkabi
Bunları koru, bir körelirlerse
Olur olmadık yüzleri çizersin
Bunlarla övün
Bunlarla. Bunlar hayatın en havadar mezarları
Bunlara herkes sahip olamaz, içlerinde yatamaz
Yüz bin yaşamı işte bu yüzden kıskandırır
Üstelik yüzünde, nefesinde bunlar
Sevmeye yeltenmedim hiç başka mezarları

Kalbin bilmezsin, bir kitle imha silahı.

Efendime söyleyeyim, işte bunla övün
Bunla. Bu öyle bir şey ki buna şiir yazılır
Buna. Buna kıymetli cümle kuramamakla birlikte
Kovuğuna saklanıp güneşlere söverim
Başkalarının bildiğince ancak baş harfler kazanır

Doğruya doğru
Matematik beni hiç sevmeydi
Sendeki bunlar da öyle

Gürol Tonbul'a

Zilleri bir bir çalıp kaçan
Mahallenin haylaz çocuğu: ölüm.
Ele avuca sığmaz gem tutmaz.

Zil çalar, koşar açar evin oğlu
Kuş olur uçar anası uçmağa varır
Tutamaz, bir tek telek kalır anasından
Kirli bir giyit gibi soyunduğu dünyası

Anlatılan masallar ölür sonra
Sonra çocukluğun tüm bayramları
Derken ah olur yaşanan ne varsa
Yakar insanın ciğerini aldığı her solukta

Ah ki ne ah!
Ah ki ne ah!
Ah ki ne ah!

Tersine döner harmanisi zamanın
Doğurur belki de bu sefer bir oğul
Bir anayı ilk defa ahından
Topraktan bir kundağa beleyip
Zaman nehrine bırakır

Elde kalan ana diye bir kadim masaldır.
Yasını bürünürsün de eynine
Yollarına vurursun kendini dünyanın
Anlattıkça dindirirsin damlayan kanını
Kör bir bıçağın kestiği göbek bağından.

17 Şubat 2019

öykülerin müzikali

Karton Ev bir öykü kitabı. Notabene Yayınevi'nden 2016'da çıkan kitap benim ikinci öykü kitabım. Bu yazının nedeni ise bu kitaptaki öykülerden yapılmış olan şarkılar. 16 öykü için 16 şarkı. İşin en özgün tarafını da ilk elden hemen söylemekte yarar var: Bu şarkıların sözleri öykülerin içinden, bestecisi Eren Çelimek tarafından hasat edildi. Yapılan işe en uygun sözcük sanırım hasat etmek. Şarkı sözleri öykünün içindeki cümlelerden, tümcelerden, söz öbeklerinden kesilip çıkartıldı. Sözler öykülerden olunca şarkılar da ister istemez öykülerin bir görünüşünü verir durumda. Bir şiirin tamamını besteleyip şarkı haline getirebilirsiniz belki ama öyküde durum farklı elbette. Şarkılar, ancak yaratıcısının seçtiği bölümler dolayısıyla belli bir durumu, hikâyenin bir bölümünü ya da kahramanın ruh halini yansıtıyor ve bu haliyle yeni bir edebi türe de evrilmiş oluyor. Öykünün dünyayı değiştirip manipüle ederek yarattığı yeni gerçekliği, tekrar ve yepyeni bir gerçeklik olarak ortaya koyuyor, yeni sorularıyla, açtığı yeni merak ve bilinmezlik alanlarıyla, anlam katmanlarıyla. Bunu elbette müziğin eşliğinde yapıyor. Öykülerin yazarı olarak istediğim kadar uğraşayım benim objektif olmam belki çok zor. Fakat zaten bahsettiğim şey şarkıların güzelliği değil -ki ben şarkıların çoğunluğunu çok beğenerek din-

liyorum ve söylüyorum, bunun yanında dinleyicilerden de genellikle çok olumlu eleştiriler alıyor. Ama asıl vurgulamak istediğim nokta işin özgünlüğü.

Şiirlerin şarkı sözüne dönüştürülmesi ve bestelenmesi çok sık karşılaştığımız durumlar ancak bir roman ya da öykü gibi nesir türünün cümlelerinin seçilerek şarkı sözü oluşturulması pek sık rastlanmayan bir durum sanırım. Bugüne dek bizim de karşılaştığımız örnekler çok sınırlı. Zülfü Livaneli'nin Ada isimli şarkısında geçen "Bir insanı sevmekle başlayacak her şey" dizesini düşünelim. Bu ifade Sait Faik'in Alemdağ'da Var Bir Yılan öyküsünde yer alan "Sevmek, bir insanı sevmekle başlar her şey" cümlesinin çok az değişiklikle doğrudan kullanıldığı bir örnek. Şarkı sözleri, tuzuyla, yosunuyla, martısıyla, insanıyla, kıyısıyla Sait Faik etkisinde yazıldığını, onun ruhunu taşıdığını saklamıyor. Buna karşın öyküden ve daha geniş bakacak olursak kitaptan doğrudan alınan tek cümledir bu. Bundan bir önceki dize olan "dünyayı güzellik kurtaracak" ise Dostoyevski'nin Budala romanında Prens Mişkin'in söylediğini İppolit'in ifşa ettiği cümledir.

Bir benzer örneğe de Notos'un Ağustos-Eylül 2018 tarihli sayısında rastladık. Bu sayının teması "Edebiyattan Müziğe Müzikten Edebiyata Yol Gizli Gizli" olarak belirlenmişti. Sayıda Çiğdem Öztürk'ün yazısında Ulysess'teki Molly Bloom'un monoloğunun Kate Bush'un "The Sensual World" albümünde kullanıldığını okuduk. İlk Joyce'un varisleri sözleri kullanmasına izin vermediğinden sözleri doğrudan aktaramamış şarkıya müzisyen ama yirmi iki yıl sonra çıkan izinle kullanım hakkı verilmiş. Böylece güftesi orijinal James Joyce olan "Flower of the Mountain" şarkısı 2011 yılında Director's Cut albümünde yer almış. Şarkıyı dinlesem de sözleri Ulysess'in orijinal dili ile

karşılaştırma şansım olmadı.

Edebiyat müzik ilişkisi ilk çağlardan beri devam ediyor. Sadece edebiyatla müzik değil her sanat dalı birbirinden etkileniyor, ilham veriyor, birinde olan atılım diğerini etkiliyor, farklı sanat dallarında çıkışını bulan yeni sanat akımları tüm sanatları dönüştürüyor. Hakan Cem, Artful Living adlı sitede yayınlanan "Müzik ve Edebiyat: Harflerden Notalara 1-2" yazılarında, Komplike Dergi' de Müzik Edebiyat İlişkisi başlıklı yazısıyla Vural Yıldırım, Tarihsel Süreç İçinde Türkiye'de Müzik ve Edebiyat İlişkisi isimli çalışmayla Ünüshan Kuloğlu ve Süreyya Gülmemed edebiyat ve müzik ilişkisinin örneklerini özetlemişler. Shakespeare'in birçok eseri için büyük klasik müzik eserleri yaratılmıştır. Edebiyatın pek çok köşe taşı eser birçok senfonik şiire çıkış noktası olmuştur. Cervantes'in Don Kişot'u Richard Strauss'un bestesiyle senfonik şiire dönüştürülmüştür. Rus besteci Rimsky Korsakov'da Binbir Gece Masalları'nı Şehrazat Senfonik Şiiri ve Puşkin'in Altın Horoz'unu orkestra süiti olarak bestelemiştir. Fazıl Say Nazım Hikmet şiirlerinden Nazım Oratoryosunu, 1993 Sivas'ı, Metin Altıok, Ömer Hayyam, Cemal Süreya, Can Yücel, Pir Sultan Abdal, Orhan Veli, Nazım Hikmet ve Muhyiddin Abdal'ın dizelerini bestelemiştir. Hakan Cem yazısında Alphone Daudet'nin Arlesli Kadın adlı öykünün George Bizet'nin L'Arlesienne

Süit'iyle konser salonlarına ulaştığını ifade etmiştir, ancak burada bahsedilen Bizet'in bestesi Daudet'in Arlesli Kadın adlı öyküsüyle aynı ismi taşıyan oyun uyarlaması için hazırladığı bir sahne müziğidir. Yine bizim edebiyatımızda Halit Ziya Uşaklıgil, Reşat Nuri Güntekin gibi yazarların romanları opera için bestelenmiştir. Anılabilecek daha pek çok örnek var. Elbette tam tersi, yani müzik eserlerinden, bestecilerden etkilenerek eserlerini yazan yazarlar da mevcut. En bilinen örneklerden bir tanesi Tolstoy'un Beethoven'in Kreutzer Sonatı'yla aynı isimde yazdığı roman. Müzik aşkı olan edebiyatçılar ve edebiyat aşkı olan müzisyenler olduğu gibi müzikten hoşlanmayan yazarlar da var. İlk aklıma gelen Orhan Pamuk, bir söyleşisinde mümkün olduğunca müzikten uzak durduğunu çünkü müziğin kendisine ilham vermediğini aksine yazıdan uzaklaştırdığını ifade etmişti.

Edebiyatla müzik arasında birçok farklı ilişki çeşidi bulunduğu görülüyor. Karton Ev Öykülerden Şarkılar ise bu birliktelikte iki sanat dalı arasındaki köprü'nün en sağlam kurulduğu, kaynaşmanın en güçlü olduğu örnekler arasında önemli yer tutuyor bana kalırsa. Çünkü bu ilişki şarkı sözlerinin öyküler içinden alınmasıyla ve kitaptaki tüm öyküler için birer şarkı üretilmesi sonucu yarattığı bütünlükle, sadece esinlenerek sanatçının üretim için farklı sanat eserlerinden beslenme boyutunu oldukça aşan bir ilişkiyi gösteriyor. Şarkıların benim gözümde değerli noktalarından biri de işin bir proje konsepti, sipariş usulü olmaması. Eren Çelim, tüm parçaları kendi isteğiyle ve kararıyla ortaya çıkardı. Bugüne kadar bizimle birlikte çalışan diğer tüm müzisyenler de yalnızca işin güzelliği ve özgünlüğüne inandıklarından işin içine gönüllü olarak girdiler. Bugüne dek Eren ve gitarı yanında farklı şarkılarda, farklı amaçlarla -gösteri, video klip, kayıt vb.- flüt, cajon, düdük ve farklı vokaller eşlik etti ve profesyonel bir Rock müzisyeni olan Egecan Şanlı ve Nedem grubu tarafından da çok sesli olarak icra edildi. Bizimle uzun zamandır beraber olan müzisyen arkadaşımız Aslı Denizalp

ise kemanı ve vokaliyle önemli katkı sağlıyor.

Tüm öykülerin şarkıları ortaya çıkınca, bu öykü-müzik birlikteliğini dinleyicilere ulaştırmak amacıyla bir performans hazırladık. Geçtiğimiz yıldan bu yana özel işletmeler yanında Datça Belediyesi Hızırşah Kültür Evi'nde ve Dünya Öykü Günü kutlamasında da sahne aldığımız beş gösteri gerçekleştirdik. Performansta her bir şarkıyı ve o şarkının yazıldığı öyküden seçtiğimiz pasajları harmanladık. Belirlediğimiz akış içerisinde şarkı sözleri aralarında öykü pasajlarını okuyoruz. Bu gösterilerin sonunda her zaman olumlu tepkiler aldık. Öykü ve müziğin gücünün birleştiğinde çok daha büyük bir etki ortaya çıkardıklarını deneyimledik. Bir artı bir ikiden büyük ediyor. Dinleyenlerin ve bizim aldığımız estetik haz ve büyülenme düzeyi öykünün ve müziğin kendi başlarına, bağımsız olarak yarattıklarından çok farklı bir boyutta ve nitelikte ortaya çıkıyor denebilir.

Bugüne dek yaptığımız gösterilerde çekilen amatör ve yarı profesyonel kayıtları sosyal medya kanallarında paylaşmaya başladık. Önümüze hedef olarak şarkıların pürüzsüz kayıtlarını yapmayı koyduk. Yaşadığımız yerdeki imkanların kısıtlı oluşu ve maddi olanaksızlıklar profesyonel kayıtları ortaya çıkarmamızı engelledi şu ana dek. Bir önemli hayalimiz ise öykülerle şarkıların bu birlikteliklerini ayrılmayacak şekilde kitapta sağlamak. Bunun için elbette yine iyi kayıtlar yapabilmemiz gerekiyor. Karton Ev'in yeni basısında şarkıların belli bir medya içinde kitapla birlikte ya da internet üzerinden ulaşı-

labilecek linklerinin listesi şeklinde yer almasını arzuluyoruz.

Ortaya çıkan bu işin Karton Ev'in macerasına yeni bir boyut kattığını, onu dönüştürüp bambaşka görünüşlerini yarattığını, yeni anlam katmanlarını inşa ettiğini kabul etmek gerekir. Esasında bu işi, bir kitabı bir dilden başka bir dile çevirmekle de örnekledebiliriz. Eren Çelim öyküleri öykü dilinden müzik diline çevirdi. Bir edebiyat çevirmeninde olması gereken sanatsal beceri, dil titizliği, ifade zenginliği gibi nitelikleri bu örnekte besteci ve söz yazarına yüklemekte bir sakınca görmüyorum. Tüm şarkıları bir arada değerlendirdiğimde müzikal seven biri olarak Karton Ev'in bir müzikale dönüştüğünü görmek beni oldukça tatmin ediyor ve mutlu kılıyor. Kaldı ki bu kapı yeni kapılar açmayı da sürdürüyor. Öykülerden şarkılar şimdilerde bir oyuna dönüşme yoluna girmiş görünüyor. Kitaptan bir öykünün gösterimine profesyonel tiyatrocunun hoca olan Özkan Schulze ile hazırlanıyoruz ve ana tema o öykünün şarkısı olmak üzere, farklı bölümlere farklı müzikler yazıyor Eren. Sanat dalları arasındaki birlikteliğin ve dönüşümün sınırı yok.

Evrende her şey birbirine dönüşüyor. Taşlar canlılara, canlılar taşta; hayvanlar bitkilere, bitkiler hayvanlara; kışlar yaza, sonbahar ilkbahara. Bir sincabın palamudu kemirişindeki çaba bile kaybolmuyor, o da dönüşüyor, takip edilmesi zor döngülerle bir göktaşına bile yüklenabiliyor. Yaptığımız işlerin, ürettiğimiz eserlerin ne işe yaradığını, bir kişiyi ya da böceği etkileyip etkilemeyeceğini düşünmüştürdür mutlaka. Bilinçlerin çokluğu ve evrenin genişliği karşısında uğraşımızın beyhude oluşunu, boşa kürek çektiğimizi kabullenip umutsuzluğa düştüğümüz de çok olmuştur. Öykü yazarı biri olarak kendi ürettiklerimi düşündüğümde de zaman zaman benzer çıkmazlara düştüm. Bir öykü, bunu neden yazdım, herhangi bir etkide bulundum mu dünyaya, değil mi ki hayatta bize dokunan sayısız etki sayesinde şekilleniyoruz, bir kişiye olsun dokundum mu, kısacası neye yaradı çabam, ortaya çı-

karttığım satırlar için yaşamın kaynaklarını boş yere mi tükettim? Böyle olmadığını iyimser duruşla, pek de yanlış olmayan bir tahminle biliriz aslında. Mutlaka, eninde sonunda, az ya da çok değiştirmişizdir akışı. Değil mi ki edebiyat insanla, insanın durumlarıyla ilgilidir, ulaşabildiği insandaki etkisini de test etmek ister ama bu çoğu kez mümkün değildir. Bunun yolu eleştiri yazıları yanında, okurla yazarın buluşmasıdır ki bu durumda dahi okurdaki etkinin değiştirici gücünün farkına ne yazar varabilir ne de okurun kendisi. Çünkü okuduğumuz şeyler bazen bizde epifani benzeri bilinç uyanışları, kavrayışları uyandırırverse de genellikle okumanın insana, besinlerin vücuda sağladığı

gibi görünmeyen ve sürece yayılan etkilerinin olduğunu biliriz. Bu nedenle de gözle görülmez, ilk bakışta fark edilmez. Karton Ev Öykülerden Şarkılar benim bu gözle görülmez sürece tanık olabildiğim, bu nedenle de şanslı olduğum bir çalışma. Öykülerimin, bir okuru, dahası kendisi de yaratıcı bir özne olan bir okuru nasıl etkilediğini, onda ne gibi yaratıcı kanalları hareketlendirdiğini, nasıl yorumlandığını, yeniden şekillendirilip değiştirildiğine tanık oldum. Bu da Karton Ev'in yolculuğu içinde beni en çok heyecanlandıran ve tatmin eden alan. Bunun için Eren Çelim'e ve Apollon'a teşekkür etmeliyim, ediyorum da zaten.

kadim bıyıklı kalemim

m.mahzar alphan

tırnakları uzamış kalemin
karnesi zayıf, dili de öyle
çığılığı ne kadar ceviz kıracak
bilinmiyor

kendini tırmanıyor durmadan
çağına kedi sanan bir hali var
yandaş da değil oysa
sustukça şişiyor dili, uzuyor

yurt edinmiş sivri sokakları
bata çıkıyor kaldırımları
kendini gece lambası sanıyor
kalem bu her ele de gelmiyor

bizim viranenin ahşap kedisi
kuyruğunu kesmiş cahil cühela
tırnakları uzamış
yonta yonta sivriltilmişler ucunu
işığa düşecek dişe benziyor

CAZKEDİSİ

çevirişir •• Wislawa Szymborska

Yaşlı Profesör

Ona eski günleri sordum,
hâlâ genç olduğumuz,
saf, deli fişek, şapşal, toy zamanlarımızı.

Bir şeyler kaldı elbet, gençlik haric
diye yanıtladı.

Ona hâlâ emin misin diye sordum
insanlık için neyin iyi neyin kötü olduğundan.

İllüzyonlar içinde en ölümlü,
diye yanıtladı.

Ona geleceği sordum,
hâlâ açık seçik görebiliyor muydu.

Çok fazla tarih kitabı okudum
diye yanıtladı.

Ona fotoğrafı sordum,
masanın üstünde duran, çerçeveliymi.

Bir varlar bir yoklar. Birader, kuzen, baldız,
kanım, kucağında kızım,
kızımın kucağında kedi,
çiçek açmış kiraz ağacı ve üstünde
uçuşan bir kuş
diye yanıtladı.

Mutlu oldun mu hiç, diye sordum.

Çalışıyorum,
diye yanıtladı.

Ona dostlarını sordum, duruyorlar mıydı.

Birkaç eski asistan,
onların birkaç eski asistanı,
eve göz kulak olan Ludmila,
ki çok yakın, ama uzak da,
kütüphaneden iki bayan, gülümsüyor ikisi de,
okulun karşısında küçük Grzesz ve Marcus Aurelius,
diye yanıtladı.

Ona sağlığını, ruh halini sordum.

Kahve, votka, sigara vermiyorlar artık,
ağır hatıraları ve eşyaları taşımam da yasak.
Duyamıyormuş numarası yapıyorum,
diye yanıtladı.

Ona bahçeyi ve bahçedeki sediri sordum.

Geceleri hava açksa, göğü seyrediyorum oradan.
Doyamıyorum,
ne çok bakış açışı var,
diye yanıtladı.

Wislawa Szymborska ve "Yaşlı Profesör"

Antonio Tabucchi'nin Zaman Hızla Yaşlanıyor adlı kitabının ilk öyküsü "Çember" bir aile toplantısıyla açılır. Ailenin en büyüğü, muhtemelen emekli bir profesör, ölen kardeşinin anısını yad etmek için şiir okumaktadır. İlk dizelerden sonra duygulanır yaşlı profesör, "inanılmaz turuncu renkteki papyon kravatını" gevşetir, gözlerine bir damla yaş yürür. Onu dinleyen aile efradından özür diler. Ve fakat geniş ailesinin sevgi dolu fertleri, şiire devam etmesi konusunda yürek lendirirler onu. "Ne incelik" der Tabucchi öyküde, yaşlı profesör okuduğu şiirin fotokopilerini onu dinleyen aile fertlerinin önlerine, güzel nimetlerle donatılmış masaya bırakmıştır. Belli ki dinleyenler iyi takip edebilsin diye.

Yaşlı Profesör, özür dileyip devam eder: "...-koyu bir Alman şivesiyle konuştuğu Fransızcasıyla: Lütfen bağışlayınız, lütfen bağışlayınız, unuttuğum, şiirin başlığı 'Yaşlı Profesör', Polonyalı büyük kadın şair Wislawa Szymborska'nın bir şiiri ve tam o sırada kendini işaret etmişti, o şiirdeki kişinin bir bakıma kendisiyle uyum sağladığını dokundurmak istiyormuş gibi, sonra da, bu duygulanışının asıl sorumlusu olan elma şarabından bir tane daha yuvarlamış ve dudaklarından hicrık benzeri bir ses dökülmüştü..."

1996 yılı Nobel Edebiyat Ödülü sahibi olan bu "Polonyalı büyük kadın şair" Wislawa Szymborska'nın (1923-2012) "Yaşlı Profesör" adlı şiirini Türkçe söylemeye çalıştım.

çeviri: ozan çororo

Şiir ve Şiir Kültürü Dergisi
Üç ayda bir yayımlanır
Yayın Süreli Yayın
ISSN 2149-2891
Ederi: 10 TL (KDV dahil)

Yıl: 3 Sayı: 17
Nisan-Mayıs-Haziran 2019

Duvar Kitabevi Kırt. ve Müzik Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti. adına
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Berkan Balpetek

Yayın Yönetmeni
Halim Yazıcı

Yayın Kurulu
Halim Yazıcı - İltiyya Deniz Ünal -
Erkan Karakiraz

Tasarım-Uygulama
Bassaray Matbaası

Yazışma Adresi
cazkedisidergisi@gmail.com

Yönetim Yeri
853 Sk. No:13 P:10
Kemeraltı - Konak / İzmir
Tel: 0 (232) 484 88 68
duvarkitabevi@gmail.com

Südürlüm Koşulları: Yıllık 30 TL.
Türkiyeli İş Bankası
3408-2212231
IBAN: Duvar Kitabevi
TR48 0006 4000 0013 4032 2122 31

Baskı;
Bassaray Matbaası
Sanat Cad. No:1/5 Çamdibi-İzmir

Temsilciler
Ankara - Ali Hikmet Eren
Antalya - Nisa Leyla Gündüz
Ayvalık - Turgut Baygın
Bursa - Güney Özkılıç
Çanakkale - Tuğba Alaybeyoğlu Gürbüz
Diyarbakır - Sadık Ay
Eskişehir - Rahmi Emeç
Kayseri - Deniz Dengiz Şimşek
Konya - Petek Sinem Üstübal
Mersin - Ferhat İşlek
İstanbul - Devrim Horlu
Marmaris - Raşit Öztürk
Bodrum - Mehmet Göllü, İmge Kitabevi
Mardin - Mahmut Aksoy

*Ürün gönderiminde e-posta adresinin belirtilmesi, bilgisayar ortamında, 12 punto ile yazılması; e-posta ile ya da yazışma adresine cd ile ulaştırılması; a4 kağıdı ile 3 sayfayı aşmaması ve önceden başka bir yerde yayımlanmamış olması gerekmektedir.

* Dergide yayımlanan ürünlerden yazarı sorumludur.

Not: Dergimiz İzmir, Adana ve Mersin'de Kitapsan şubelerinden temin edilebilir.

Baskı Tarihi: 29 Mart 2019